

GEMEENTE LEIDEN

LEIDSE WELZIJSORGANISATIE

POLITIE LEIDEN/VOORSCHOTEN

WONINGBOUWVERENIGING DE SLEUTELS

WONINGBOUWVERENIGING LEIDEN

WONINGBOUWVERENIGING ZIJL EN VLIET

WIJKGROEP SOCIALE VERNIEUWING

LEIDEN-NOORD

WONINGBOUWVERENIGING ONS DOEL

Op weg naar 2010

CONCEPT MEI 1999

Leiden Noord 1999-2010

Wijkontwikkelingsplan LN-2010

toekomstvisie en werkprogramma

LEIDEN NOORD

Wijkontwikkelingsplan LN-2010: toekomstvisie en werkprogramma

OP WEG NAAR 2010

CONCEPT MEI 1999

Inhoudsopgave

Samenvatting

1 Een ontwikkelingsplan voor Leiden Noord

Achtergrond 1

Opdracht

Projectorganisatie

Procesverloop

Leeswijzer

2 Een beeld van de wijk

Feiten en meningen

Bevolkingssamenstelling

Economie en werkgelegenheid

Woningmarkt

Openbare ruimte, groen en verkeer

Voorzieningenniveau

Veiligheid en leefbaarheid

Prioriteiten vanuit de wijk

Samenvattend beeld

3 De discussie over de toekomstige wijk

Scenario-methode

Algemene ontwikkelingen

Nulscenario

Toekomstscenario's

Kiezen of delen

4 De hoofdlijnen van de wijkvisie

Achtergronden

Ambities en hoofddoelen

Deelvisies en onderzoeken

Hoofddoelen, thema's, resultaten en ijkpunten

Samenhang

5 Het werkprogramma

Algemeen

Projectopdrachten

Vervolgtraject

6 Het werkprogramma

Organisatie en financiering

Projectorganisatie

Financiering

TEKST GEDICHT: AAD SINGERLING

UIT LEIDEN NOORD /

BRON: LEIDEN NOORD –

BEELD VAN EEN WIJK, 1981

colofon

© projectbureau LN-2010

Leiden, mei 1999

Het wijkontwikkelingsplan LN-2010 is

een gezamenlijk product van:

Gemeente Leiden

Leidse Welzijnsorganisatie

Politie Leiden/Voorschoten

Woningbouwvereniging De Sleutels

Woningbouwvereniging Leiden

Woningbouwvereniging Ons Doel

Woningbouwvereniging Zijl en Vliet

Wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden-Noord

EINDREDACTIE:

MARTIN VAN DER GUGTEN

VORMGEVING:

JAN KLEINGELD

FOTOMATERIAAL:

MARC DE HAAN

FRANS ROMBOUT

BOUWEN EN WONEN

DIGITALE DRUK:

DE RESOLUTIE RIJSWIJK

Wensdromen

Leiden Noord
dat is een oord
waarin veel mensen wonen
die leven daar
dicht bij elkaar
hun leven met wensdromen

Als je ze ziet
dromen zij niet
over welvaart en genot
want jaren reeds
vechten zij steeds
voor een beter levenslot

Dat is ongehoord
want Leiden Noord
staat bij mij bovenaan
de mensen daar
staan altijd klaar
om elkander bij te staan

En wij in Noord
wij leven voort
als een heel groot gezin
het wordt nu tijd
voor werkelijkheid
daar leven wij toch in

Want Leiden Noord
dat is een oord
wat een beter lot verdient
Gemeente en Rijk
geef ook eens blijf
en behandel ons als een vriend

Samenvatting

Ambitie Leiden Noord is in 2010 een multi-culturele wijk met een herkenbaar positief imago, waar de bewoners prettig wonen, betrokken zijn bij hun omgeving en respect hebben voor elkaars mening en achtergrond. Het woningaanbod (zowel koop als huur) ligt goed in de markt, de leefomgeving voldoet aan de beheereisen van 'schoon, heel en veilig' en de basisvoorzieningen zijn voor alle leeftijdsgroepen in de wijk gesitueerd. De wijk kent verschillende sferen, die in positieve zin aansluiten bij de sociale, economische en fysiek/ruimtelijke karakteristiek van de te onderscheiden deelgebieden.

Hoofddoel I

Versterken van de sociaal-economische positie

Thema's

- verminderen van onderwijsachterstand onder de schoolgaande jongeren;
- ontwikkelen van een sluitende aanpak van arbeidstoeleiding voor met name de harde kern van langdurig werklozen;
- actief stimuleren van mensen met ondernemerskwaliteiten om een eigen bedrijfje te starten;
- realiseren van een vitale winkelstructuur
- afsluiten van convenanten met (nieuwe) bedrijven in en rond Leiden Noord om werkloze buurtbewoners aan te stellen

Projecten

- 1 de school als spil
- 2 buurtgericht gezondheidsproject
- 3 sluitende aanpak arbeidstoeleiding
- 4 versterken winkelstructuur en kleine bedrijvigheid
- 5 marginaal Ondernemerschap in Noord
- 6 upgrading Groenordhallenterrein e.o.
- 7 herinrichting GeVuLei-terrein e.o.

Resultaatformulering 2010

- jongeren uit Noord onderscheiden zich niet in negatieve zin van het Leids gemiddelde wat betreft doorstroming naar werk of vervolgonderwijs;
- werkloosheidscijfer voor Leiden Noord als geheel is gelijk aan het Leids gemiddelde (in 1997: 9%); in bepaalde complexen is het percentage maximaal de helft hoger dan het gemiddelde werkloosheidspercentage.

IJkpunten

- jaarlijkse werkloosheidscijfers (via RBA)
- jaarlijkse rapportage van ITB-resultaten (via SZ)
- aantal startende ondernemers in Leiden Noord (via KvK)
- jaarlijkse onderwijsresultaten

Hoofddoel II

Realiseren van aantrekkelijke woonmilieus met nieuwe woonproducten

Thema's

- verhogen van de kwaliteit van particuliere woningen en het aanbieden van nieuwe woonproducten in de sociale en particuliere woningmarkt
- verhogen van de omgevingskwaliteit door verbetering van inrichting, onderhoud en handhaving van de openbare ruimte;
- instandhouden van een vitale winkelstructuur en van de basisvoorzieningen voor diverse bevolkingsgroepen;
- vergroten van de diversiteit van de deelgebieden en de verbindingroutes voor langzaam verkeer en openbaar vervoer

Projecten

- 8 Intensief onderhoud/beheerprogramma
- 9 Kwaliteitsverhoging inrichting openbare ruimte
- 10 Actieplan voor particuliere woningverbetering
- 11 Willem de Zwijgerlaan
- 12 Suriname/Antillenstraat
- 13 Kooiplein e.o.
- 14 De Hoven
- 15 Van Hogendorpstraat e.o.
- 16 EWR/Slachthuisgebied
- 17 Groen- en recreatiegebied 'Tuin van Noord'

Resultaatformulering 2010

- de mutatiegraad van woningen in Leiden Noord ligt niet boven het stedelijk gemiddelde en het aantal reacties/aanmeldingen voor vrijkomende huurwoningen neemt toe;
- de waarde van de koopwoningen in Noord ontwikkelt zich op vergelijkbare wijze als in de rest van Leiden;
- de bewoners uit Leiden Noord beoordelen de veiligheid van de buurt, de kwaliteit van de openbare ruimte en van het voorzieningenniveau tenminste vergelijkbaar als bewoners elders in de stad;
- het percentage bewoners uit Noord dat negatief oordeelt over de toekomst van de wijk, daalt van 39% (1997) via 30% (2004) naar het stedelijk gemiddelde in 2010 (in 1997: 24%).

IJkpunten

- jaarlijkse mutatie-overzichten van corporaties
- periodieke OZB-waardebepaling door gemeente
- resultaten van bewonersonderzoek via leefbaarheidsmonitor

Hoofddoel III

Vergroten van sociale samenhang en wederzijds respect

Thema's

- versterken van bewonersorganisaties en wijkverenigingen door netwerkvorming en mobilisering van de achterban
- actief opsporen van sociale problematiek door het afleggen van huisbezoeken per buurt/complex en bieden van zorg-op-maat
- vergroten van de wijkfunctie van de basisscholen door het nauw betrekken van ouders en het aanbieden van na-schoolse activiteiten
- realiseren van passend sociale infrastructuur met meer afstemming en samenwerking tussen de instellingen en de projecten in de wijk.

Projecten

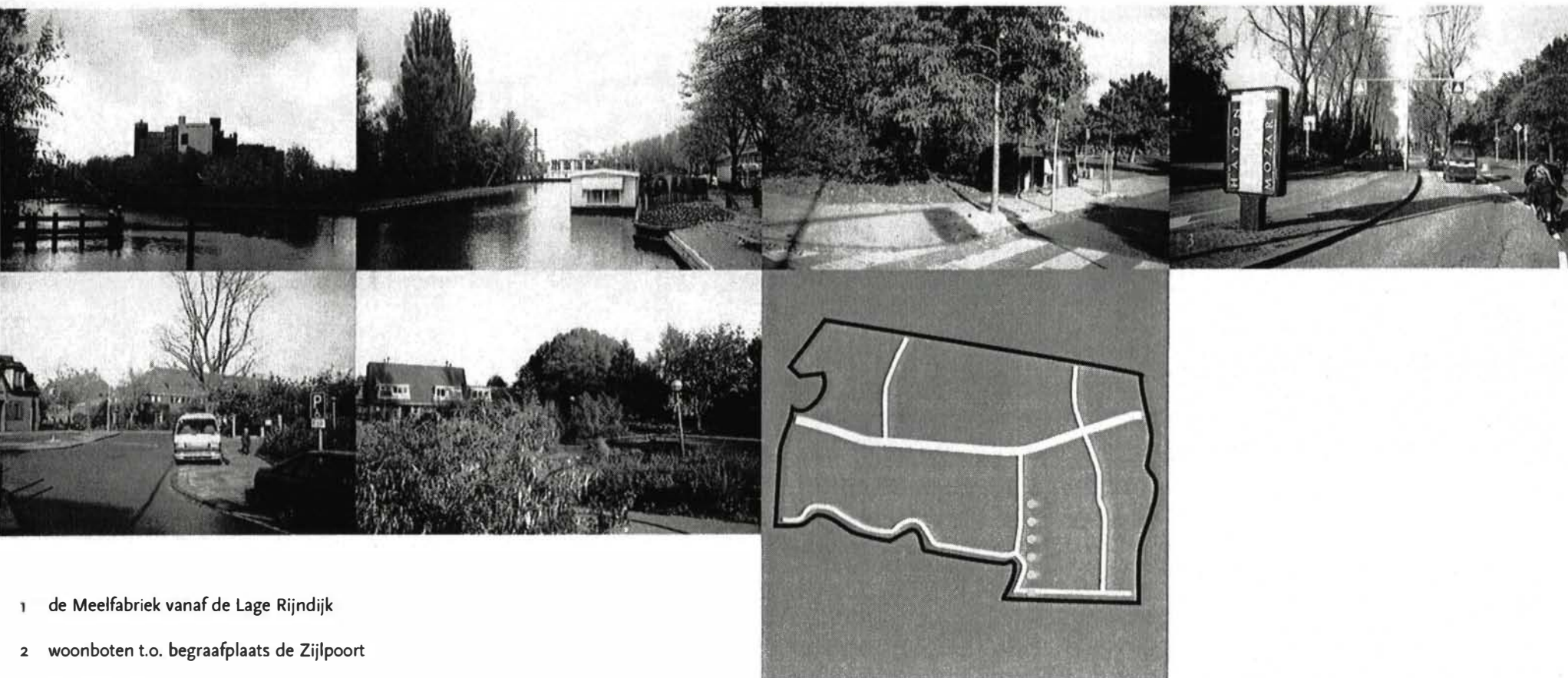
- 18 Versterking en verbreding van bewonerskader
- 19 Sociale activering via huisbezoeken
- 20 Woonzorgarrangementen voor senioren en zorgbehoevenden
- 21 Bundeling van activiteiten/dienstverlening in wijkservicecentrum
- 22 Ruimte en activiteiten voor de jeugd
- 23 Vergroten van sociale veiligheid en toezicht

Resultaatformulering 2010

- Het rapportcijfer dat bewoners uit Leiden Noord via de leefbaarheidsmonitor toe kennen aan de sociale samenhang is in 2001 even hoog als in 1997, te weten 5.9
Stedelijk cijfer: 5.8
- De samenstelling van het leerlingbestand op de basisscholen in Leiden Noord is een evenwichtige afspiegeling van de kinderen in de wijk.
- Het aantal klachten/meldingen van overlast over burens/ omwonenden of jongeren bij de corporaties en politie neemt geleidelijk af.

IJkpunten

- leefbaarheidsmonitor 2001 e.v.
- leerlinggegevens van de basisscholen
- meldingen en klachten over overlast bij corporaties en politie.

- 1 de Meelfabriek vanaf de Lage Rijndijk
- 2 woonboten t.o. begraafplaats de Zijlpoort
- 3 Kooilaan (2x)
- 4 Kooipark (2x)

1 Een ontwikkelingsplan voor Leiden Noord

Achtergrond

De uitwerking van het wijkontwikkelingsplan voor Leiden Noord (LN-2010) is één van de projecten uit het actieplan 'Van Wijkbeheer naar Wijkontwikkeling', dat is opgenomen in het Leidse Grotestedenbeleid voor de periode 1997-1999. Het wijkontwikkelingsplan omvat een integrale en gebiedsgerichte visie, die gericht is op het structureel verbeteren van het functioneren van Leiden Noord in de toekomst en het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen op langere termijn. Deze toekomstvisie en het werkprogramma voor Leiden Noord is gemeenschappelijk door alle betrokken partijen en belanghebbenden uitgewerkt. Het vormt daarmee het richtinggevend kader voor de gezamenlijke inspanningen in dit gebied gedurende de komende jaren.

Het opstellen van een wijkontwikkelingsplan is niet alleen een nieuw fenomeen voor Leiden, maar staat ook sterk in de belangstelling van de landelijke en provinciale overheid. Leiden Noord vormde één van de vier pilotprojecten in een landelijk onderzoek rond wijkontwikkeling, mede gefinancierd door de ministeries van BZK en VROM. De landelijke slotconferentie heeft op 20 november 1998 in Leiden plaatsgevonden. Verder levert de provincie Zuid-Holland in het kader van het project 'Wonen en leefbaarheid' een inhoudelijke en financiële bijdrage aan het wijkontwikkelingsplan Leiden Noord. Tenslotte heeft het Overlegplatform Stedelijke Vernieuwing (OPS) reeds belangstelling getoond voor samenwerking bij de verdere uitwerking van het wijkontwikkelingsplan en de uitvoering van projecten in Leiden Noord.

Opdracht

Leiden Noord ligt aan de noordkant van de binnenstad en bestaat uit de wijken Groenoord, Noorderkwartier en De Kooi. Er is besloten om voor dit gebied het eerste wijkontwikkelingsplan in Leiden uit te werken. Leiden Noord is één van de kwetsbare wijken in de stad, die geconfronteerd worden met problemen op meerdere terreinen. Overigens is dat voor deze wijk niks nieuws. Vroeger werd er ook al veel gesproken

over sociale achterstanden in Noord; iets dat de beeldvorming over de wijk door de jaren heen natuurlijk geen goed heeft gedaan.

De wens is dan ook in de eerste plaats om dit eenzijdige beeld van Leiden Noord te veranderen. Het gaat dan vooral om een andere manier van kijken. Een wijk met problemen is nog geen probleemwijk. Veel bewoners wonen met plezier in Leiden Noord en zouden voor geen goud willen verhuizen. De wijk heeft een boeiende ontstaansgeschiedenis en kent verrassende plekken en bijzondere gebouwen. Er zijn actieve bewoners die hun schouders eronder willen zetten om de problemen van Leiden Noord aan te pakken en ervoor te zorgen dat de wijk ook in de toekomst een prettige wijk is om te wonen en te leven. De problemen zijn genoegzaam bekend. Waar het nu om gaat is het benutten van kansen, in nauwe samenwerking tussen bewoners, ondernemers, gemeente en instellingen.

Bij de uitvoering van deze opdracht zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- er is gewerkt via de methode van een open planproces. Dat betekent dat in alle stappen van het ontwikkelingstraject de meningen en actieve bijdragen van bewoners en betrokken organisaties zijn gepeild en meegewogen.
- bij de planvorming zijn sociale, economische en fysiek-ruimtelijke ontwikkelingen en maatregelen met elkaar gecombineerd. Juist omdat heel veel zaken op wijkniveau samenhangen en elkaar beïnvloeden is er gekozen om een integraal plan op te stellen.
- het uitgangspunt is dat er eerst een gemeenschappelijke visie op de toekomst van Leiden Noord moet worden opgesteld, voordat er in dit kader concrete projecten worden uitgewerkt. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om een nieuwe projectencarrousel op te tuigen, die niet is onderbouwd door een gedegen wijkanalyse en een gezamenlijk uitgestippelde koers.
- het maken van een wijkontwikkelingsplan op bovenstaande wijze leidt tot geheel andere verhoudingen tussen betrokken organisaties onderling en met de bewoners en

belanghebbenden in de wijk. Dit heeft hoge eisen gesteld aan de betrokken personen: enerzijds moet er respect zijn voor elkaars meningen en deskundigheden, anderzijds moet er bereidheid bestaan om met elkaar in discussie te treden en gezamenlijk keuzes te maken. Tegen deze achtergrond heeft deze interactieve wijze van planontwikkeling ook een leerproces gevormd voor de betrokken organisaties en personen.

Deze afspraken maken deel uit van het plan van aanpak en de bijbehorende intentie-overeenkomst, die op 15 september 1997 door alle betrokken partijen zijn ondertekend. De wijze van samenwerking met wijk- en bewonersorganisaties is op 3 februari 1998 officieel bekrachtigd via een samenwerkingsprotocol met de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord.

Projectorganisatie

Bij de voorbereiding van het wijkontwikkelingsplan is een groot aantal mensen en organisaties betrokken, zowel in de wijk als binnen de diverse diensten, instellingen en bedrijven. Daarom is er een projectorganisatie opgezet met een stuurgroep, een werkgroep en in de wijk een klankbordgroep. De wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord bestaat uit vertegenwoordigers van wijkcomité's, bewonerscommissies en instellingen en fungeert bij de voorbereiding van het wijkontwikkelingsplan als klankbord vanuit de wijk. Eén van de afspraken is dat de wijkgroep (gevraagd en ongevraagd) advies kan uitbrengen aan de stuurgroep. In de stuurgroep zitten twee wethouders, directeurs van gemeentelijke diensten, woningbouwverenigingen en de Leidse Welzijnsorganisatie en het hoofd Politiezaken van het district Leiden-Voorschoten. Bovendien zijn de wijk-groepvoorzitter en een bewoner namens de wijkgroep in de stuurgroep vertegenwoordigd. In de werkgroep zitten beleidsfunctionarissen van betrokken diensten en instellingen, die gezamenlijk het plan hebben voorbereid en uitgewerkt. De projectorganisatie wordt ondersteund vanuit het projectbureau Wijkontwikkeling Leiden Noord.

Procesverloop

De bovenstaande structuur van wijkgroep, stuurgroep en werkgroep vormt het skelet van de projectorganisatie rond het wijkontwikkelingsplan. Daarnaast hebben in breder verband nog allerlei bijeenkomsten en overleggen plaatsgevonden, waardoor continue samenwerking en afstemming op deelterreinen tot stand is gekomen. Zo zijn er binnen de diverse diensten en instellingen discussiebijeenkomsten gehouden over hun ideeën en inhoudelijke bijdragen aan het wijkontwikkelingsplan. In samenwerking met de wijkgroep Sociale Vernieuwing en de wijkcomité's zijn bijeenkomsten georganiseerd voor straatcontactpersonen en aandachtsgroepen als jongeren, ouderen, allochtonen en ondernemers in Leiden Noord. Bovendien ontvangen bewoners en belangstellenden regelmatig een nieuwsbrief en is er een wijkcafé voor bewoners en professionals, waarbij specifieke thema's bediscussieerd worden. De informatie vanuit de wijk en vanuit de diensten en instellingen is besproken in wijkgroep, werkgroep en stuurgroep en heeft de inhoudelijke basis gevormd voor het opstellen van de toekomstvisie en bij het uitwerken van concrete projecten/maatregelen.

De voorbereiding van het wijkontwikkelingsplan LN-2010 is als volgt verlopen:

FASE 0	projectvoorbereiding, plan van aanpak en start	aug/sep 1997
FASE 1	inventarisatie en analyse van wijkgegevens	okt 1997/mrt 1998
FASE 2	scenario-ontwikkeling en toetsing bij achterbannen	apr/dec 1998
FASE 3	uitwerking van toekomstvisie en werkprogramma op hoofdlijnen	okt 1998/mei 1999
FASE 4	inspraak en besluitvorming bij samenwerkingspartners	mei/juni 1999

Het wijkontwikkelingsplan is inmiddels positief beoordeeld door de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord en is vastgesteld door de stuurgroep. Het plan LN-2010 ligt nu ter besluitvorming bij de (bestuurlijke) achterban van de samenwerkingspartners, zoals het gemeentebestuur en de besturen van woningbouwverenigingen. Vervolgens zullen de projectopdrachten uit het werkprogramma door de betreffende projectleiders/projectgroepen concreet worden uitgewerkt in de lijn van de gezamenlijke visie op Leiden Noord in 2010.

Leeswijzer

De chronologische opbouw van het wijkontwikkelingsplan LN-2010 volgt als het ware de stappen in het doorlopen proces. In hoofdstuk 2 worden feiten en meningen samengevat, zoals die uit de wijkanalyse en tijdens allerlei wijkbijeenkomsten naar voren zijn gekomen. Hierover zijn eerder afzonderlijke rapportages verschenen. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van algemene trends en omschrijft verschillende toekomstscenario's voor Leiden Noord. Mede op basis van uitgebreide discussies rond de scenario's zijn in hoofdstuk 4 de ambities, de doelstellingen en de thema's uitgewerkt. In hoofdstuk 6 is een doorkijk gegeven naar de project-organisatie en financieringswijze bij de uitvoering van het wijkontwikkelingsplan LN-2010.

De doelstelling van het samenwerkingsprotocol is dat er tussen de (leden van de) stuurgroep en de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden-Noord over en weer duidelijkheid ontstaat over de wijze waarop bewoners / belangstellenden in de wijk betrokken worden bij het uitwerken van het wijkontwikkelingsplan. De wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden-Noord vormt de klankbordgroep binnen de projectorganisatie rond de uitwerking van het wijkontwikkelingsplan Leiden-Noord.

2 Een beeld van de wijk

Feiten en meningen

Voor de wijkanalyse is gebruik gemaakt van een grote hoeveelheid gegevens uit onderzoek en bijeenkomsten:

- beleidsnota's en statistische informatie;
- brainstormsessies binnen diensten en instellingen;
- resultaten van de leefbaarheidsmonitor (bewonersonderzoek);
- schriftelijke reacties op huis-aan-huis in de wijk verspreide nieuwjaarskaarten;
- mondelinge reacties tijdens de wijkcafé's en speciale bijeenkomsten met jongeren, ouderen, allochtonen en ondernemers uit de wijk;
- overleg met straatcontactpersonen en wijkinstellingen;
- periodieke vergaderingen van de wijkgroep sociale vernieuwing Leiden Noord.

Voor uitgebreide informatie over de resultaten van bovenstaande bijeenkomsten en onderzoeken wordt verwezen naar aparte verslagen en rapportages. In de volgende paragrafen worden alleen de meest belangrijke gegevens gepresenteerd.

Bevolkingssamenstelling

Uit de demografische en sociaal-economische gegevens komt naar voren dat de leeftijdsopbouw onder de bewoners in Leiden Noord vergelijkbaar is met de rest van de stad en dat er relatief veel allochtonen wonen. De (langdurige) werkloosheid in Leiden Noord ligt hoger dan in de rest van de stad en neemt minder snel af dan het stedelijke werkloosheidspercentage. Het gemiddeld besteedbare inkomen per huishouden in de wijk is beduidend lager en het aantal bijstandsgerechtigden is er groter dan het stedelijk gemiddelde. Uit gegevens van RIAGG, Maatschappelijk Werk en GGD kan afgeleid worden dat de bewoners van Leiden Noord vaker met gezondheidsklachten kampen dan in de rest van de Leidse regio. Tenslotte is de bevolkingsdichtheid in deze wijk aanzienlijk hoger dan in de rest van Leiden, hetgeen betekent dat er veel mensen op een relatief klein oppervlak wonen.

Uit de gesprekken komt naar voren dat veel bewoners (zowel allochtoon als autochtoon) de concentratie van allochtonen, werklozen en mensen met lage inkomens niet wenselijk vinden. Men ervaart dat hierdoor ten onrechte een negatief stempel op de wijk wordt gedrukt. Leiden Noord was vanouds een typische arbeiderswijk, waar de bewoners elkaar kenden, hielpen en in de gaten hielden. Aan het einde van de jaren zeventig werd dit gemeenschapsgevoel door een aantal ontwikkelingen aangetast. Er ontstond voor het eerst na de oorlog massale werkloosheid en rond de stadsvernieuwing ontstonden sterke verhuisbewegingen uit en naar de wijk. Jarenlang heeft er een sterke instroom van allochtone bewoners plaatsgevonden. Deze ontwikkelingen oefenen druk uit op het samenleven tussen oude en nieuwe bewoners in de wijk.

Economie en werkgelegenheid

In Leiden Noord zijn verspreid door de wijk allerlei bedrijfjes en winkels gevestigd. De grootste concentratie van bedrijven is te vinden op het Hallenterrein en binnenkort wordt op het Kooiplein de nieuwe Albert Heijn geopend. In totaal leveren bedrijven en instellingen in Leiden Noord een werkgelegenheid op van circa 1.000 banen. In de omgeving van de wijk Leiden Noord zijn diverse bedrijfsterreinen gevestigd, zoals de Zijldijk en de Waard. Verder zijn er verschillende vormen van gesubsidieerde werkgelegenheid in de wijk, via de Zijlbedrijven en de buurtwerkmaatschappij.

Tijdens de ondernemersbijeenkomst in Noord is naar voren gekomen dat diverse bedrijven en winkels moeite hebben om personeel te vinden. Blijkbaar passen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt niet goed bij elkaar of verloopt de arbeidsbemiddeling/begeleiding niet optimaal. Verder hebben enkele ondernemers de wens om hun bedrijf of winkel uit te breiden, maar is er ter plekke niet altijd voldoende ruimte voor. Voor de ondernemers op het Hallenterrein is de hoop gevestigd op uitbreidingsmogelijkheden op het terrein van de voormalige vuilverbranding. Voor winkeliers aan de Beatrixstraat en op de Lage Rijndijk is de toekomst onzeker door de opening van de nieuwe Albert Heijn op

het Kooiplein. Bewoners geven verder nog aan behoefte te hebben aan een bankfiliaal of postagentschap in Leiden Noord.

Woningmarkt

De woningen in Leiden Noord zijn in verschillende bouwperiodes gebouwd. Rond de eeuwwisseling verrezen de particuliere huizen aan de singels en de kleinere arbeiderswoningen in Groenord en een deel van het Noorderkwartier. Na de woningwet uit 1901 ontwikkelden de corporaties hun uitbreidingsplannen in delen van het Noorderkwartier en de 'oude' Kooi. De middelhoogbouw in de 'nieuwe' Kooi en langs de Willem de Zwijgerlaan werd in de jaren vijftig gerealiseerd. Uit een woningmarktanalyse blijkt dat in geheel Leiden Noord het aandeel huurwoningen op 74% van het totale woningbezit ligt (stedelijk: 61%). In het kader van de stadsvernieuwing is begin van de jaren tachtig in delen van het Noorderkwartier en De Kooi vervangende nieuwbouw gepleegd. Verder is 84% van de koopwoningen voor de Tweede Wereldoorlog gebouwd (stedelijk: 43%) en is dus van relatief oude datum. Met behulp van subsidies voor de particuliere woningverbetering zijn de koopwoningen in Groenord weer op redelijk onderhouds-peil gebracht. Uit een eerste, globale verkenning van de casco-kwaliteit van de rest van de particuliere voorraad is naar voren gekomen dat deze over het algemeen redelijk tot goed is. Met uitzondering van de woningen aan de Van Hogendorpstraat en omgeving is de bouwtechnische kwaliteit van de huurwoningen volgens de woningbouwverenigingen over het algemeen op orde. Wel bestaat er bij bewoners en woningbouwverenigingen twijfel over de woonkwaliteit en de toekomstwaarde van de huidige na-oorlogse complexen.

De meeste bewoners vinden het een slechte zaak dat de woningen in Leiden Noord vooral worden toegewezen aan mensen met een laag inkomen of uitkering. Hier en daar wordt door bewoners aangegeven dat er meer differentiatie in de woningen moet komen, zodat ook mensen met een stijgend inkomen in de wijk blijven wonen. Dit

betekent volgens hen wel dat er elders in de regio Leiden meer goedkope woningen gebouwd moeten worden voor de mensen met een laag inkomen. Over de kwaliteit van de huurwoningen wordt opgemerkt dat een deel van de woningen verouderd is, last heeft van vochtdoorslag en erg gehorig is. De kinderen merken vooral op dat de huizen in de wijk kleurloos zijn en soms te klein om een eigen plekje voor zichzelf te hebben.

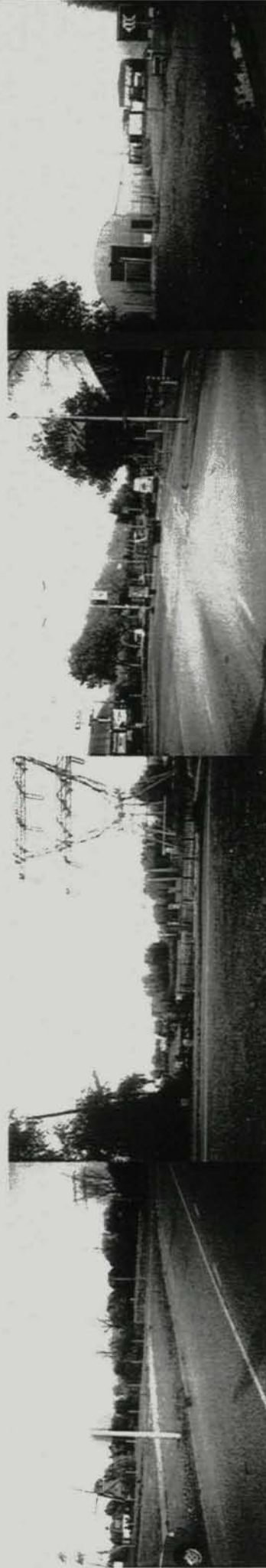
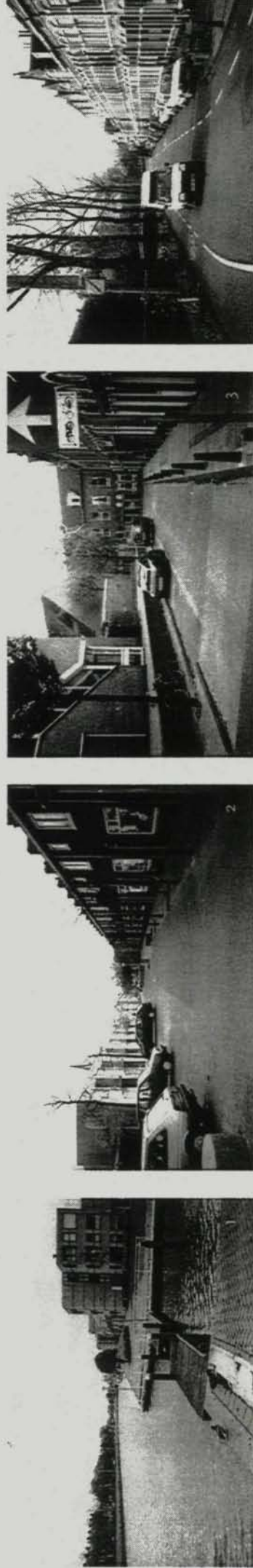
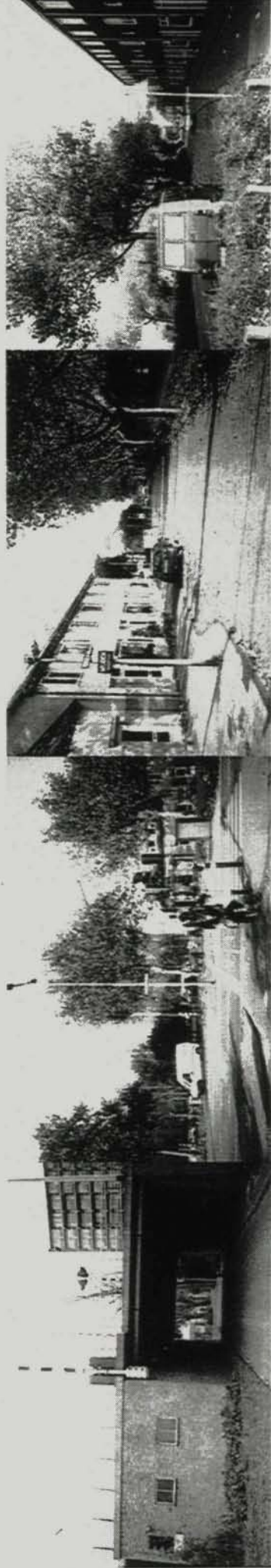
Openbare ruimte, groen en verkeer

Leiden Noord is een dichtbebouwde wijk met relatief weinig openbare ruimte en groenvoorzieningen. De gehele wijk is omsloten door waterlopen en wordt in oost-westelijke richting doorkruist door de drukke Willem de Zwijgerlaan. Deze verkeersader vormt een scheiding tussen de dichtbevolkte woongebieden ten zuiden en het rustige groengebied ten noorden ervan. Overigens heeft een groot deel van dit groengebied een semi-openbaar karakter door de situering van schoolwerktuinen, sportvelden en volkstuinten. In de woonbuurten nemen rijdende en stilstaande auto's veel van de schaarse ruimte in beslag en zorgen op een aantal plekken voor verkeersonveilige situaties, zoals op de Lage Rijndijk, de en de Sumatrastraat. Ook de kwaliteit van de openbare ruimte, het straatmeubilair en de groenvoorziening laat op betrekkelijk veel plekken te wensen over.

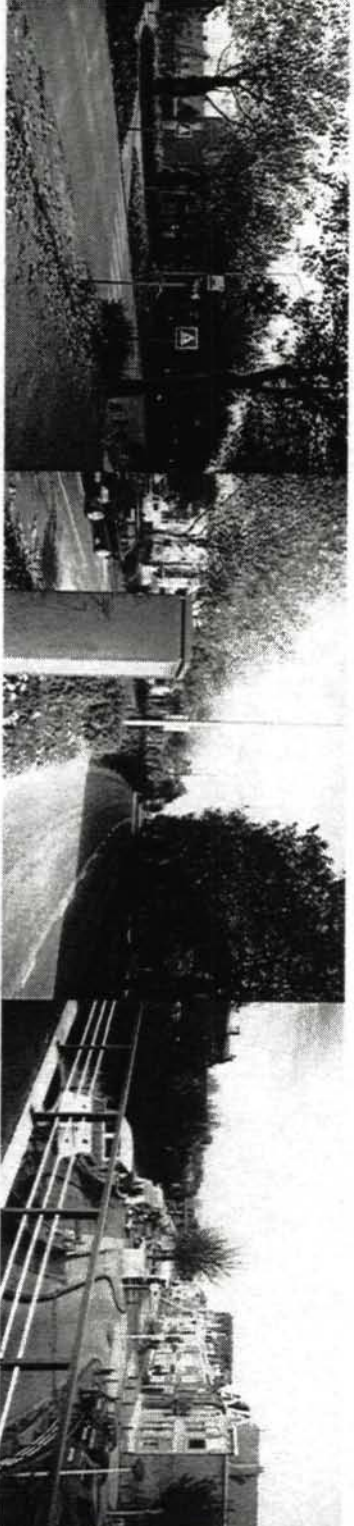
De kinderen vinden het vooral vervelend dat de speelplekken door hondepoep bevuild worden en speeltoestellen regelmatig vernield worden. Jongeren geven aan dat er bij de 'hangplek' drugs gedeald en gebruikt worden. Ondernemers klagen over het gebrek aan parkeerplaatsen voor klanten. Vanuit de ouderen in De Kooi komt onder andere het verzoek om betere busverbindingen in de avonden (na 19.00 uur).

Voorzieningsniveau

In de wijk Leiden Noord is sprake van een hoog voorzieningsniveau, variërend van het Studiehuis (onderdeel van het ROC/Leiden) tot de Raad en Daadwinkel en van een bibliotheekuitleenpunt tot het zwembad. Bij het zwembad is een splinternieuwe sport-

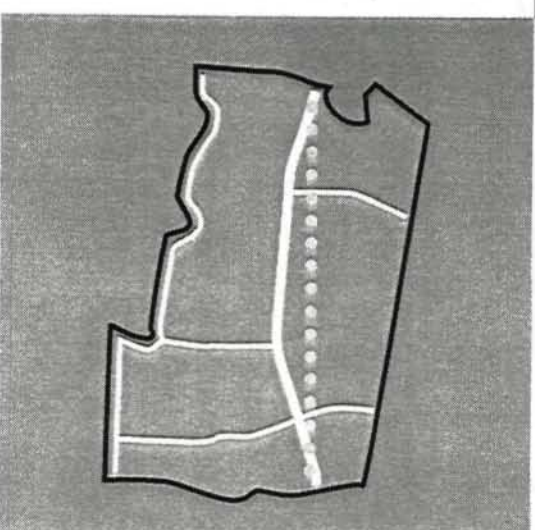
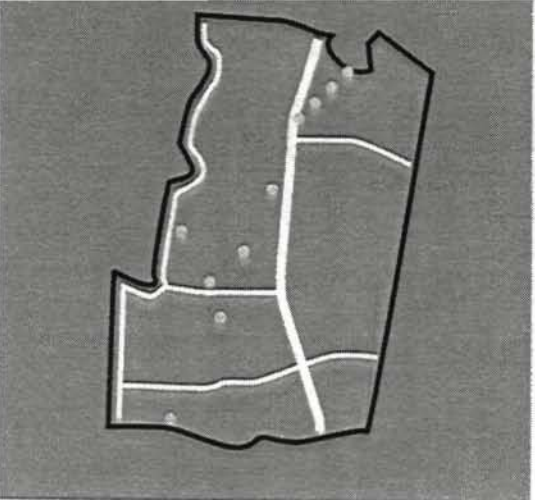
▲ omgeving Groenordhallen

◀ Willem de Zwijgerlaan

1 t/m 6: wonen in Leiden Noord

hal gebouwd als vervanging voor het sportief medegebruik van de Groenordhallen. Een aandachtspunt vormen de scholen in Noord. Na de onlangs aangekondigde sluiting van de Parkschool aan de rand van Noord blijven in de wijk nog vier basisscholen over. Het instandhouden van de basisschool in een buurt met relatief veel allochtone bewoners is een belangrijke, maar uiterst lastige opgave. Veel ouders, ook uit allochtone groepen, kiezen er voor om hun kinderen naar een witte of gemengde school buiten Noord te brengen, waardoor het draagvlak voor de scholen in de wijk steeds verder afkalft. De diverse voorzieningen zitten redelijk verspreid door de hele wijk. Voor meer informatie over het voorzieningenniveau wordt verwezen naar de overzichtskaart. Behalve de basisvoorzieningen vinden er in Noord ook veel (tijdelijke) projecten plaats, zoals het zakgeldproject en het toezichthoudersproject door jongeren.

Over het algemeen zijn bewoners redelijk tevreden over het aanbod van voorzieningen in de wijk. Eigenlijk zijn vooral de jongeren (en dan met name de Marokkaanse jeugd) ontevreden over het recreatieve aanbod: ze vinden dat de buurthuizen vaker open moeten zijn en meer activiteiten voor jongeren moeten organiseren. Bewoners van Groenord geven nog steeds aan de sluiting van het buurthuis enkele jaren geleden te betreuren, evenals de de ontmanteling (na een ongeval) van de naastgelegen speeltuin.

Veiligheid en leefbaarheid

Uit de leefbaarheidsmonitor komt naar voren dat bewoners van Leiden Noord iets vaker slachtoffer worden van bepaalde vormen van criminaliteit dan in de rest van Leiden. Het gaat hierbij om (poging tot) woninginbraak, autodelicten en geweld. Dit sluit redelijk goed aan bij het beeld dat bewoners in Leiden Noord hebben over het voorkomen van criminaliteit in hun eigen buurt. Ook de onveiligheidsgevoelens liggen iets hoger, waarbij opvallend is dat meer bewoners van Leiden Noord dan in de rest van de stad aangegeven zich ook in de eigen woonbuurt onveilig te voelen. Onveiligheidsgevoelens hebben in de praktijk meer te maken met kenmerken van de persoon en de omgeving en de

bekendheid met de buurt en andere bewoners dan met feitelijke criminaliteit. Dit hangt dus nauw samen met wat vaak wordt aangeduid als leefbaarheid van de buurt. Opvallend is dat de bewoners van Leiden Noord wel vinden dat de woonomgeving meer verloederd is, maar nauwelijks meer overlast in de buurt ervaren dan het stedelijke gemiddelde. De sociale samenhang in de wijk wordt zelfs nog iets positiever beoordeeld dan in de stad als geheel. Over het geheel valt het rapportcijfer van de bewoners over Leiden Noord (6.5) minder gunstig uit dan het Leidse cijfer (7.3). Ook over de toekomst van de wijk zijn de bewoners minder gerust.

Uit de bijeenkomsten in de wijk is naar voren gekomen dat veel bewoners vooral moeite hebben met de veranderingen in Leiden Noord ten opzichte van vroegere tijden. Natuurlijk kwamen zaken als armoede, dronkenschap en vechtpartijen vroeger ook voor, maar men voelde zich meer met elkaar en met de buurt verbonden. Bewoners kenden elkaar en elkaars kinderen, deden hun boodschappen op de hoek van de straat en veegden trouw elke dag hun stoep aan. De kinderen haalden ook kattekwaad uit, maar toonden hun respect voor oudere mensen. Ook in Leiden Noord zijn de tijden echter veranderd en deze tijd vraagt om nieuwe omgangsvormen in de wijk. Voor veel mensen zijn er tegenwoordig meer individuele ontplooiingsmogelijkheden, maar dit heeft wel gevolgen voor de wijze waarop mensen in een wijk of in een wooncomplex met elkaar samenleven. Dat geldt zeker voor een dichtbevolkte wijk als Leiden Noord met een grote verscheidenheid aan bewoners.

Prioriteiten vanuit de wijk

Bij het wijkontwikkelingsplan staat vooral de toekomst van de wijk centraal. De vraag is aan welke zaken nu prioriteit gegeven moet worden om ervoor te zorgen dat Leiden Noord ook over pakweg tien jaar een prettige wijk is om te leven. Uiteraard zijn er in het communicatietraject binnen de wijk veel zaken aan de orde gekomen die op korte termijn aangepakt moeten worden. Deze signalen zijn zoveel mogelijk afgehandeld door

de betreffende diensten of instellingen. Ideeën en voorstellen vanuit de wijk, die een langere voorbereidingstijd, meer overleg of grotere investeringen vergen, zijn gebruikt bij het opstellen van concrete plannen en maatregelen in het wijkontwikkelingsplan.

De uitkomsten van de serie wijkbijeenkomsten in het voorjaar 1998 zijn onder andere besproken tijdens een vergadering van de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord. De top-3 van thema's en onderwerpen, die hieruit naar voren zijn gekomen, ziet er als volgt uit:

1 Sociale veiligheid (21 punten)

- inzetten van meer toezichthouders
- herstellen van normen en waarden
- versterken van sociale betrokkenheid
- ruggeleuning door politie bij ernstige overlast

2 Woningen/woonomgeving (15 punten)

- differentiëren van bestaande woningvoorraad
- uitvoeren van woningverbetering/groot onderhoud
- herinrichten van de groenvoorzieningen
- aanpassen van huisvuilinzameling/grofvuil

3 Scholing/werk (10 punten)

- tegengaan van zwarte scholen
- voorkomen van schooluitval
- toeleiden naar echte banen
- stimuleren van vrijwilligerswerk

SOCIALE
VEILIGHEID
21 PUNTEN

WONINGEN
WOONOMGEVING
15 PUNTEN

SCHOLING
WERK
10 PUNTEN

Deze voorstellen en andere suggesties die in wijkbijeenkomsten naar voren zijn gebracht zijn samen met de prioriteiten die in de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord zijn gesteld, zoveel mogelijk worden opgenomen in het wijkontwikkelingsplan.

Samenvattend beeld

Alle informatie uit verschillende bronnen over de situatie in de wijk, is gebruikt bij het opstellen van een wijkanalyse voor Leiden Noord. Hierbij zijn de sterke en zwakte punten van de huidige wijk en de verwachte kansen en bedreigingen voor de toekomst naast elkaar gezet. In het onderstaande schema zijn de resultaten van deze wijkanalyse in steekwoorden samengevat. De informatie uit dit schema is ook gebruikt bij het opstellen van verschillende toekomstscenario's voor Leiden Noord in 2010 (zie hoofdstuk 3).

sterke punten

- afwisselend opgebouwde buurt
- veel bewoners-initiatieven
- redelijke menging huur/koopwoningen
- gunstige ligging bij centrum/station
- lage huurprijzen van woningen
- hoog voorzieningenniveau

kansen

- ontwikkelingslokaties wonen/werken
- recreatieve waarde Noorderpark e.o.
- ontwikkeling van werkgelegenheid
- pluriformiteit van bewoners
- mogelijkheden werkruimten in de buurt
- groenstructuur en ecologische zonering

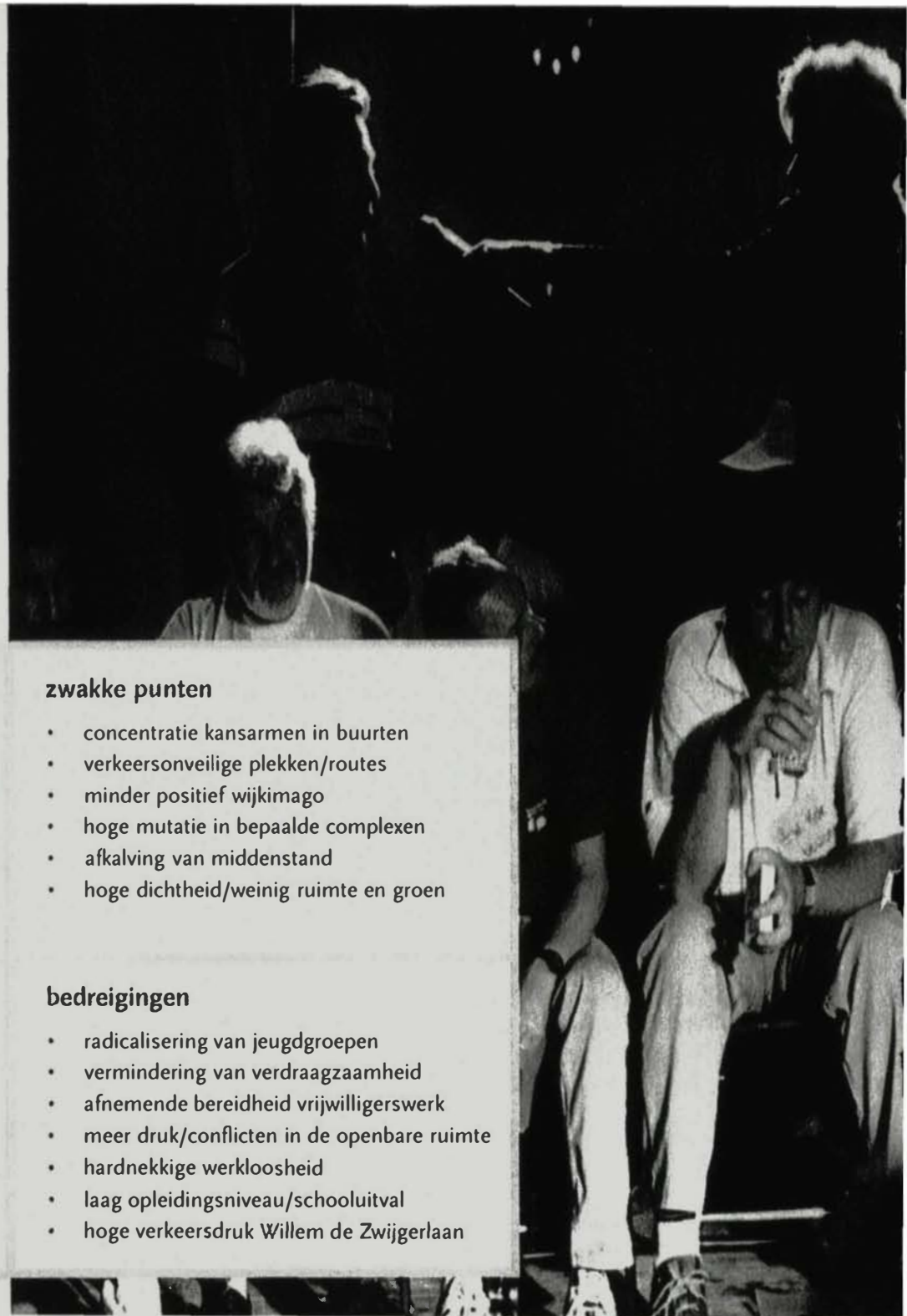
zwakke punten

- concentratie kansarmen in buurten
- verkeersonveilige plekken/routes
- minder positief wijkimago
- hoge mutatie in bepaalde complexen
- afkalving van middenstand
- hoge dichtheid/weinig ruimte en groen

bedreigingen

- radicalisering van jeugdgroepen
- vermindering van verdraagzaamheid
- afnemende bereidheid vrijwilligerswerk
- meer druk/conflicten in de openbare ruimte
- hardnekkige werkloosheid
- laag opleidingsniveau/schooluitval
- hoge verkeersdruk Willem de Zwijgerlaan

Wijkanalyse voor Leiden-Noord

3 De discussie over de toekomstige wijk

Scenario-methode

Om een toekomstvisie te kunnen opstellen, moet eerst de vraag gesteld worden hoe Leiden Noord er naar verwachting in 2010 zal uitzien. Deze vraag te stellen is echter iets anders dan haar te beantwoorden: niemand is in staat om de toekomst te voorspellen. Toch kan er op basis van huidige ontwikkelingen een beeld van de toekomst worden geschetst. Het toekomstbeeld voor Leiden Noord op basis van de trendmatige ontwikkelingen noemen we het nulsценario. Dit nulsценario schetst een beeld van Leiden Noord in 2010 als het huidige beleid onveranderd wordt voortgezet. Dit nulsценario vormt tegelijkertijd het referentiebeeld voor alternatieve toekomstscenario's, die een positieve trendbreuk beogen te bewerkstelligen. In het kader van het wijkontwikkelingsplan zijn drie scenario's uitgewerkt, die telkens centraal hebben gestaan in de discussies over de toekomst van de wijk. Uit deze discussies is gebleken dat geen van de drie scenario's volledig past op de situatie in Leiden Noord, maar dat elementen uit de verschillende scenario's een goede basis kunnen vormen voor het wijkontwikkelingsplan.

Algemene ontwikkelingen

Bevolkingsprognose

Het bevolkingsaantal in Nederland neemt tot 2010 verder toe, waarbij naar verwachting de absolute groei in de Randstad het sterkst zal zijn. Het aandeel ouderen in de totale bevolking neemt geleidelijk aan toe. Het hoogtepunt van de vergrijzing zal echter pas na 2030 optreden, wanneer de voorhoede van de geboortegolf uit de jaren vijftig en zestig 65 jaar wordt.

In Leiden zal aan het begin van de 21e eeuw naar verwachting sprake zijn van ontgroening en afname van de beroepsbevolking. Het aandeel allochtonen in Leiden zal door gezinshereniging en politiek asiel nog toenemen, terwijl aan de andere kant ook onder allochtonen de gezinsgrootte afneemt. Het aandeel alleenstaanden zal verder stijgen,

zodat de gemiddelde woningbezetting in de stad naar verwachting verder daalt.

Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen

Mensen maken steeds vaker een eigen keuze op welke wijze en met welke personen zij hun leven, werk of vrije tijd delen. Dit verschijnsel wordt ook wel aangeduid als individualisering. Ten onrechte wordt wel eens gesteld dat mensen zich hierdoor minder sociaal opstellen en meer hun eigen belang nastreven. Feit is wel dat de bereidheid om traditionele vormen van vrijwilligerswerk te vervullen afneemt en zodoende het functioneren van verenigingen en andere vrijwilligersorganisaties onder druk komt te staan. Allerlei vroegere prognoses ten spijt hebben de meeste werkende mensen eerder minder dan meer vrijetijd gekregen. Een belangrijke trend is verder het ontstaan van allerlei leefstijlen naast elkaar in de maatschappij. Op zichzelf is dit verschijnsel een teken van respect en tolerantie, maar het kan ook aanleiding geven tot onderlinge confrontaties en overlast. De maatschappelijke trend van 'alles moet kunnen' lijkt de laatste tijd door de mensen zelf weer meer aan grenzen gebonden te worden.

Sociaal-economische ontwikkelingen

Hoewel er een zeker risico bestaat om de huidige economische groeicijfers door te trekken naar de toekomst, lijkt er op dit moment nog geen sprake van een omslag. De werkloosheidscijfers zullen naar verwachting verder dalen en de inkomensniveaus zullen stijgen. De belangrijkste groeisectoren worden gevormd door handel, dienstverlening en toerisme. Dit impliceert dat er een grote behoefte bestaat aan goed geschoolde en flexibele arbeidskrachten. Een deel van de huidige werklozen voldoet momenteel niet aan de eisen en kwalificaties die door de markt worden gesteld. Zonder extra maatregelen zal een aanzienlijk deel van deze doelgroep ook in de toekomst zonder werk blijven. Dit gevaar bedreigt ook jongeren die zonder diploma de school verlaten. De vraag naar ongeschoolde arbeid zal afnemen door verplaatsing naar lage-lonenlanden en door technologische ontwikkelingen. In de detailhandel zal in versterkte mate een concentra-

tie van het winkelaanbod plaatsvinden ('runshoppen'). In de binnensteden zal vooral het recreatief winkelen ('funshoppen') de boventoon voeren.

Ruimtelijk/fysieke ontwikkelingen

Een belangrijke trend is de toename van de mobiliteit in het algemeen en het autogebruik in het bijzonder. Vanwege de economische groei zal deze mobiliteit de komende jaren naar verwachting nog sterker toenemen. Zonder restrictieve maatregelen zal de druk op de openbare ruimte door (rijdend en stilstaand) autoverkeer groter worden. Investerings in openbaar vervoer alleen blijken niet voldoende om autogebruikers de overstap te laten maken naar collectieve vervoerwijzen.

Verder bestaat er een trend dat mensen groter en zo mogelijk luxer (willen) gaan wonen. In combinatie met de beschreven verdunning van huishoudens zal het ruimtebeslag voor de woonfunctie daardoor toenemen. Door de grote woningbouwproductie in het komende decennium neemt de keuzevrijheid voor woningzoekenden toe. Mensen die het zich financieel kunnen veroorloven, vestigen zich in landelijke woonmilieus buiten de stad of in luxe appartementen in de binnensteden. Zonder ingrijpen bestaat het gevaar dat in de incurante delen van de lokale woningmarkten in de toekomst uitsluitend kansarme huishoudens gevestigd zijn en zelfs leegstand kan gaan optreden.

Nulscenario

Teneinde de gedachtenvorming en de discussie rond het wijkontwikkelingsplan Leiden Noord te stimuleren is allereerst een nulscenario opgesteld. Dit nulscenario schetst de toekomstige situatie van Leiden Noord als het huidige beleid ongewijzigd wordt voortgezet. Hierbij is gebruik gemaakt van het overzicht van verwachte kansen en bedreigingen uit de wijkanalyse.

Bij ongewijzigd beleid bestaat er een reëel risico dat bepaalde woningcomplexen of deelgebieden in Leiden Noord in een vervalspiraal terechtkomen. Nu al valt te constateren dat de hardnekkige werkloosheid in bepaalde delen van Leiden Noord groter is dan

elders in de stad. Bovendien profiteren de kansarme bewoners van Leiden Noord in de huidige situatie niet of nauwelijks van de economische groei. Deze mensen hebben in de praktijk een grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt vanwege een combinatie van een laag opleidingsniveau, geringe werkervaring, beperkte sociale vaardigheden en soms verslavingsproblematiek. Dit heeft ook negatieve gevolgen voor het economisch draagvlak voor de winkels en bedrijven in Noord. De inrichting en het beheer van de openbare en gemeenschappelijke ruimten is vaak niet afgestemd op de hoge (en soms conflicterende) gebruiksdruk, hetgeen vaak resulteert in vervuiling, overlast en criminaliteit. Verder is de (sociale) woningvoorraad in delen van Noord eenzijdig samengesteld en sluit deze steeds minder goed aan bij de veranderende woonwensen. Dit laat zich o.a. aflezen aan een stijgende mutatiegraad en een afnemende belangstelling uit de sociaal-economische middenklasse voor bepaalde complexen. De vrijkomende huurwoningen worden in toenemende mate verhuurd aan starters op de woningmarkt of aan kansarme huishoudens, die vaak met problemen op verschillende terreinen te kampen hebben (werkloosheid, alcoholisme, drugsverslaving, psychiatrische aandoeningen, problematische relaties etc). Door een dergelijke combinatie van factoren ontstaat een negatieve beeldvorming over de wijk en wordt de vervalspiraal verder versterkt. Hoewel er in delen van Noord (nog) sprake is van een sterk buurtgevoel, zal de sociale samenhang en de onderlinge verdraagzaamheid onder bewoners geleidelijk afnemen.

Toekomstscenario's

Het is duidelijk dat het bovenstaande nulscenario resulteert in een weinig aantrekkelijk toekomstperspectief voor de wijk Leiden Noord. Vrijwel iedereen is het er over eens dat er iets aan gedaan moet worden om de positie van de wijk te versterken. Tegen deze achtergrond zijn drie integrale toekomstscenario's uitgewerkt, waarbij verschillende aanpakpunten voor kwaliteitsverbetering zijn gehanteerd. Voor alledrie de scenario's geldt dat ze in beginsel haalbaar zijn en op eigen wijze een oplossing bieden voor de toekomstige wijkproblemen. Het ambitieniveau is voor alle scenario's hoog, alleen

de wijze van aanpak verschilt. De beschrijvingen van de drie scenario's zijn door de werkgroep opgesteld, vervolgens uitgebreid bediscussieerd en op 11 juni 1998 door de werkgroep en op 3 juli 1998 door de stuurgroep vastgesteld.

Scenario A: Het Perspectief

In dit toekomstscenario wordt uitgegaan van de huidige opbouw en woningvoorraad in de wijk. Sociale problemen worden immers niet met fysieke ingrepen opgelost. Het gaat erom dat bewoners aan het werk geholpen worden, dat overlastsituaties concreet worden aangepakt en dat er een goed beheer en toezicht op de openbare ruimte wordt gerealiseerd. Waar nodig wordt intensieve zorg of hulp geboden. Om aan alle wijkbewoners een realistisch perspectief te kunnen bieden, wordt de individuele trajectbegeleiding naar (vrijwilligers)werk of scholing geïntensiveerd. De wijk heeft niet de ruimte om veel extra woningen te bouwen, dus zullen bewoners die een grotere of duurdere woning willen betrekken naar een ander deel van de stad moeten verhuizen. Hun plaats kan worden ingenomen door woningzoekenden die in financiële zin zijn aangewezen op goedkope huurwoningen, bijvoorbeeld in Leiden Noord. Ook aan deze nieuwe bewoners zal nadrukkelijk een toekomstperspectief geboden worden. Hiervoor wordt blijvend geïnvesteerd in wijkvoorzieningen op het gebied van arbeidstoeleiding, maatschappelijke hulp en zorg.

Scenario B: De Balans

Dit toekomstscenario speelt vooral in op het bewerkstelligen van een stabiele bevolkingsopbouw. Nu is het nog zo dat wijkbewoners die het zich kunnen veroorloven hun wooncarrière buiten de wijk voortzetten. Door het mengen van diverse typen woningen kan beter tegemoet worden gekomen aan de woonwensen van bewoners, zonder dat ze daarbij direct naar een andere wijk hoeven te verhuizen. Dit betekent wel dat ingegrepen moet worden in de bestaande woningvoorraad, bijvoorbeeld door het verkopen van huurwoningen, het samenvoegen van kleine woningen of het toevoegen van wooncom-

fort. Ook zullen oude woningen plaats moeten maken voor nieuwbouw. Bovendien kan er zodoende ruimte komen om de inrichting van de openbare ruimte in de woonomgeving te verbeteren. Omdat mensen langer in de wijk (kunnen) blijven wonen, ontstaat er meer binding met de wijk en daarmee een grotere sociale samenhang en verdraagzaamheid tussen bewoners. Het bereiken van dit eindbeeld vereist op korte termijn aanzienlijke investeringen in de sociale en fysieke opbouw van de wijk. Na verloop van tijd ontstaat er meer balans in de wijk en hoeft er minder inspanning geleverd te worden om de leefbaarheid van de wijk te waarborgen.

Scenario C: De Metamorfose

In dit toekomstscenario krijgt de wijk een geheel ander aanzien. Er wordt flink geïnvesteerd in nieuwe ontwikkelingen in Leiden Noord. In de oudere delen van de wijk wordt meer leefruimte gecreëerd door het toevoegen van groen, het verminderen van de parkeerdruk en het maken van verbindingen en gezellige pleintjes. In delen van de wijk worden nieuwe woonmilieus gerealiseerd met andere woningtypen. Bovendien wordt een meer ingrijpende oplossing gezocht voor de drukke Willem de Zwijgerlaan in nauwe samenhang met aanpassing van de aanliggende bebouwing. In dit scenario zullen zich gaandeweg nieuwe bewoners in Noord vestigen die meer te besteden hebben en de wijk economie een impuls kunnen geven. De wijk krijgt een attractieve publieksvoorziening, waardoor het ook voor mensen die niet in Noord wonen interessant is om naar de wijk toe te komen. Het verdwijnen van een deel van de goedkope huurwoningen zal zowel binnen als buiten de wijk worden gecompenseerd. In dit scenario krijgt Leiden Noord een meer grootstedelijk karakter. Aangezien de metamorfose niet op korte termijn gerealiseerd is, worden in de tussenliggende jaren maatregelen genomen om de leefbaarheid van de wijk op peil te houden. Daarna zal het sociaal en fysiek wijkbeheer op vergelijkbaar niveau komen te liggen als in andere Leidse wijken.

In het volgende overzichtsschema zijn de hoofdlijnen van de verschillende scenario's naast elkaar gezet.

Nulscenario DE TREND - Kansarmen in de wijk profiteren niet of nauwelijks van de economische vooruitgang - Draagvlak voor economische functies in de wijk neemt af - Opleidingsniveau/sociale vaardigheden van jongeren in de wijk sluit niet voldoende aan bij eisen van arbeidsmarkt	HOOFDDOELEN I VERBETEREN VAN SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE	Scenario A Intensieve trajectbegeleiding van alle werkloze bewoners in de wijk naar werk en scholing (reguliere en gesubsidieerde arbeid, leerwerkplaats, vrijwilligerswerk) Aanbieden van kleinschalige werkruimten en andere faciliteiten voor startende ondernemers in de wijk Laaggeschoold werk bij omliggende kantoren/bedrijven reserveren voor werklozen uit Noord (social return) Schoolverzuim van leerlingen verminderen en schoolprestaties verbeteren	Scenario B Vasthouden van huishoudens met stijgend inkomens binnen de wijk Reguliere trajectbegeleiding van werkloze bewoners Mogelijkheden voor beroepsgerichte opleidingen (Buurtacademie)	Scenario C Instroom van sociaal-economisch sterkere huishoudens Versterken van bedrijvigheid en economische functies in de wijk
Conflicterend gebruik en toenemende druk op de openbare ruimte in de wijk Woningvoorraad is eenzijdig opgebouwd en sluit niet altijd goed aan bij de veranderende woonwensen Meer onveiligheidsgevoelens en overlastsituaties	II CREËREN VAN AANTREKKELIJKE WOONMILIEUS	Zorgen voor intensief beheer van de openbare ruimte en het groen (onderhoud, reparatie en reiniging) Complexgewijze inzet van huismeesters en buurtconciërges Intensiveren van formeel toezicht op straat en in Noorderpark e.o. Kwantitatief en kwalitatief op peil houden van goedkope woningvoorraad	Differentiatie van de woningvoorraad door gerichte ingrepen (verkoop, casco-huur, samenvoeging kleine woningen, huuraanpassing) Meer ruimte scheppen in de wijk voor groen, recreatie en ontmoeting Terugdringen van overlast/onveiligheid van tijdelijke en stilstaande autoverkeer	Herontwikkelen van (delen van de) hoogbouw in samenhang met de Willem de Zwijgerlaan Ecologische structuur en groenvoorzieningen in de wijk versterken Ontwerpen van autoluwe en verkeersveilige woongebieden Plannen van een stedelijke of regionale publiekstrekker (cultuur, sport, markt)
Risicojongeren en kansarme wijkbewoners marginaliseren Sociale samenhang tussen bewoners neemt verder af Zelfredzaamheid van bewoners vermindert en hulpvraag neemt toe	III VERSTERKEN VAN SOCIALE SAMENHANG EN WEDERZIJDS RESPECT	Invoeren van brede-school met extra inzet voor opvoedingsondersteuning, taallessen en naschoolse opvang Intensieve coaching/begeleiding van risico jongeren en jeugdgroepen Intensiveren van maatschappelijke zorg en hulpverlening (outreaching) Onderling duidelijke afspraken maken over leefbaarheid in de wijk (portiek-gesprekken en culturele kennismaking)	Versterken van integratie en participatie rond voorzieningen en activiteiten Bevorderen van naschoolse en recreatieve activiteiten voor jongeren versterken van buurtrelaties door stimuleren van burenhulp, ouderbetrokkenheid en vrijwilligerswerk	Zorgdragen voor basispakket aan wijkvoorzieningen Eigen initiatieven en activiteiten van bewoners(groepen) mogelijk maken Vrijwilligerswerk bevorderen en (projectmatig) ondersteunen

Kiezen of delen

Voor de communicatie over de scenario's is een videoproductie *Leiden Noord op weg naar 2010* gemaakt en is in de wijk huis-aan-huis een uitgebreide informatiekraant verspreid. Hierin is zowel feitelijke informatie over de scenario's verstrekt als de mening van een groot aantal betrokkenen (bewoners, winkeliers, professionals en wethouders) weergegeven. Via aparte informatiebijeenkomsten zijn de leden van de gemeenteraad, de corporatiebesturen, de bewonerscommissies en de instellingen in de wijk geïnformeerd. Voor bewoners en belangstellenden in Leiden Noord is tijdens het Noorderfestival op 6 september 1998 een informatie- en discussiebijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst is de video voor het eerst vertoond, zijn de drie scenario's op creatieve wijze door een toneelgezelschap vertolkt en heeft een Lagerhuis-discussie met bewoners en bestuurders/professionals plaatsgevonden. Aan het slot van de bijeenkomst tijdens het Noorderfestival is onder de aanwezigen een meningspeiling uitgevoerd, waarbij een duidelijke voorkeur voor het scenario 'De Balans' naar voren is gekomen.

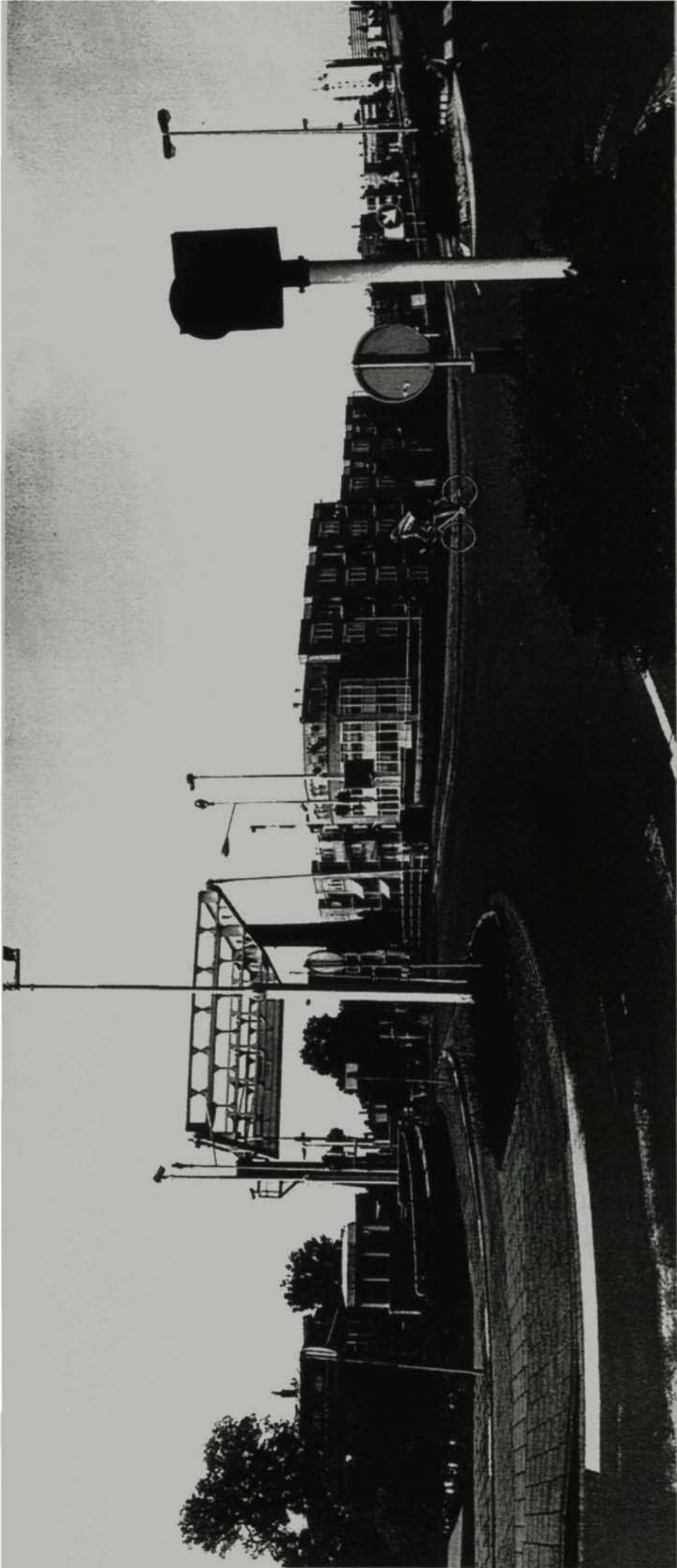
Uit deze en andere wijkbijeenkomsten heeft de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord tijdens een speciale vergadering op 27 januari 1999 geconcludeerd dat het scenario 'De Balans' in de wijk op het meeste draagvlak kan rekenen, maar dat in de op te stellen toekomstvisie ook elementen uit de beide andere scenario's ingepast zouden moeten worden. Dit heeft geleid tot het opstellen van een groeiscenario, getiteld *Het bewonersideaal*, dat door de wijkgroep ter kennis van de stuurgroep is gebracht. Een belangrijk kenmerk van dit groeiscenario is dat er een onderscheid is gemaakt tussen de aanpak op korte en langere termijn.

Rond dezelfde tijd hebben de woningbouwverenigingen in een gezamenlijke brief aan de stuurgroep aangegeven veel waarde te hechten aan een collectief ambitieniveau, met name voor het gebied rond de Willem de Zwijgerlaan, dat aansluit bij het scenario 'De Metamorfose', waarbij de aanpak van wijkdelen en/of overige elementen op het

niveau van scenario 'De Balans' niet bij voorbaat wordt uitgesloten. Ook het Overlegplatform Stedelijke Vernieuwing (OPS), waarin een aantal marktpartijen verenigd is, heeft in een presentatie voor de stuurgroep op 22 januari 1999 een gedifferentieerde aanpak per deelgebied bepleit.

Mede op basis van de inbreng vanuit de wijkgroep en de gezamenlijke woningcorporaties is tijdens de stuurgroepvergadering op 4 februari 1999 besloten, dat binnen het integrerend kader van het wijkontwikkelingsplan LN-2010 de ambities en fasering per deelgebied kunnen verschillen. Vastgesteld is dat de aanpak van de Willem de Zwijgerlaan, in samenhang met de omliggende deelgebieden, een uitwerking op metamorfose-niveau verdient. Bovendien heeft de stuurgroep vastgesteld dat er naast een lange-termijn visie ook aandacht moet worden besteed aan korte-termijn maatregelen. Dit sluit aan bij het uitgangspunt dat wijkbeheer en wijkontwikkeling zoveel mogelijk hand-in-hand moeten gaan.

De discussie over de gewenste ontwikkelingsrichting voor Leiden Noord is gevoerd aan de hand van de drie beschreven scenario's. Bij de scenariomethode ligt de nadruk op het structureren van het denkproces en niet per definitie op het selecteren van één scenario voor de hele wijk. Hoewel de omschrijvingen van de scenario's soms wat abstract en theoretisch werden gevonden, is er in discussies vaak aan de scenario's gerefereerd. In dit opzicht heeft de scenario-methode een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een gezamenlijke toekomstvisie voor Leiden Noord.

4 De hoofdlijnen van de wijkvisie LN-2010

Achtergronden

De wijk als aangrijpingspunt

De laatste jaren is er veel aandacht gekomen voor de wijkaanpak en het wijkgericht werken. Aan deze gebiedsgebonden benadering zijn veel voordelen verbonden, bijvoorbeeld betere samenwerking tussen instellingen en diensten, directe afstemming met bewoners(groepen) en gezamenlijke aanpak van kansen en problemen. Toch kleven er ook bezwaren of risico's aan een wijkgerichte aanpak. Bewoners oriënteren zich vaak op een kleiner gebied dan de wijk, zoals het eigen huis, de burens of de speelplaats om de hoek. Andere zaken vereisen juist weer een wijkoverstijgende afweging vanwege het belang voor omliggende wijken of voor de stad en de regio. In het kader van het provinciale project 'Samenhang in de Samenleving' heeft de provincie Zuid-Holland belangstelling getoond voor de relatie tussen wonen en leefbaarheid in het wijkontwikkelingsplan Leiden Noord. De wijkgerichte aanpak krijgt een plaats naast de individuele of stadsbrede benadering. Binnen het wijkontwikkelingsplan staat het functioneren van de wijk als geheel centraal, maar zal nadrukkelijk aandacht moeten worden besteed aan de verschillende deelgebieden en doelgroepen.

Leefbaarheid nu ...

De kernbegrippen bij het opstellen van het wijkontwikkelingsplan zijn: integraal, wijk-gewijs en toekomstgericht. Bij deze toekomstvisie gaat het om keuzes die nu gemaakt moeten worden om ervoor te zorgen dat Leiden Noord ook in het jaar 2010 een prettige wijk is om te wonen en te leven. Het fundament voor de wijk van morgen is echter gelegen in de kwaliteit van het beheer en de zorg van vandaag. Voordat de wijkvisie op langere termijn wordt gepresenteerd, verdient de korte termijn alle nodige aandacht. Een dichtbevolkte wijk als Leiden Noord heeft nu eenmaal een hoger niveau aan onderhoud en reiniging van de openbare ruimte nodig. Evenals het feit dat een wijk met heel verschillende bewoners ook in sociaal en maatschappelijk opzicht een extra steuntje in de rug nodig heeft. Wijkbeheerders en sociaal-maatschappelijk werkers (in de ruimste

zin van het woord) doen hun best, maar lopen tegen de grenzen van hun mogelijkheden aan. Dit betekent dat er ook op korte termijn geïnvesteerd moet worden in samenwerking en regie om de leefbaarheid van de wijk op peil te houden. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van wijkcomité's, zorginstellingen, woningcorporaties, politie en gemeentelijke diensten. Als eerste stap is het initiatief genomen om de klachtenafhandeling/registratie bij diensten/instellingen te onderzoeken. Ook op dit punt is nog aanzienlijke verbetering gewenst.

... en duurzaamheid straks

Binnen deze toekomstvisie wordt met duurzaamheid bedoeld, dat er door alle betrokken partijen geïnvesteerd wordt in een stabiele wijk, die volgens bewoners en belanghebbenden in sociaal en fysiek opzicht weer lange tijd mee kan. Investeren betekent in dit geval ook dat er maatschappelijk rendement moet worden geboekt. Het gaat er niet alleen om dat problemen opgelost worden (hoe belangrijk dit op zichzelf ook is), maar dat problemen in de toekomst worden voorkomen of dat deze door betrokkenen zelf kunnen worden opgelost. De wijk moet er als het ware weer bovenop geholpen worden, waarna deze op eigen kracht weer verder kan.

Ambities en hoofddoelen

Uitgaande van de resultaten van de sterkte/zwakte-analyse en de scenario-discussies is de ambitie voor Leiden Noord als volgt te verwoorden:

Leiden Noord is in 2010 een multi-culturele wijk met een herkenbaar positief imago, waar de bewoners prettig wonen, betrokken zijn bij hun omgeving en respect hebben voor elkaars mening en achtergrond. Het woningaanbod (zowel koop als huur) ligt goed in de markt, de leefomgeving voldoet aan de beheereisen van 'schoon, heel en veilig' en de basisvoorzieningen zijn voor alle leeftijdsgroepen in de wijk gesitueerd. De wijk kent verschillende sferen, die in positieve zin aansluiten bij de sociale, economische en fysiek/ruimtelijke karakteristiek van de te onderscheiden deelgebieden.

Vanuit deze ambitie zijn de volgende hoofddoelen afgeleid, die als kritische succesfactoren gelden voor ontwikkeling van Leiden Noord in de gewenste richting:

- versterken van de sociaal-economische positie
- realiseren van aantrekkelijke woonmilieus met nieuwe woonproducten;
- vergroten van de sociale samenhang en wederzijds respect.

Hoofddoel I

Versterken van de sociaal-economische positie

Uit de statistieken en wijkgesprekken komt duidelijk naar voren dat er in Leiden Noord (met name in de sociale huursector) sprake is van een concentratie van bewoners met een gemiddeld lagere sociaal-economische positie. Nu de economie sterk aantrekt en geleidelijk een afname van de beroepsbevolking optreedt, moet dit ook voor de bewoners van Leiden Noord resultaat opleveren. Dit betekent zowel aandacht voor de vitaliteit van de winkelstructuur en de bedrijvigheid in de wijk, als voor de begeleiding en bemiddeling van (langdurig) werklozen in Noord.

Omdat de banenmachine op volle toeren draait, zal het accent gaan verschuiven van het creëren van arbeidsplaatsen naar het opleiden en toeleiden/begeleiden van mensen naar werk. Voorkomen moet worden dat een deel van de huidige langdurig werklozen en (voortijdige) schoolverlaters geen aansluiting vindt op de aantrekkende arbeidsmarkt.

Er dient een extra inspanning geleverd te worden om te zorgen dat de huidige generatie jongeren voldoende diploma's haalt en werkervaring opdoet, teneinde later met succes de reguliere arbeidsmarkt te kunnen betreden. Voor de huidige groep langdurig werklozen, die geen aansluiting meer kan vinden bij de reguliere arbeidsmarkt, moet zinvol werk in de wijk gezocht worden (eventueel gesubsidieerd of vrijwilligerswerk met behoud van uitkering). Voor deze sluitende-aanpak-op-maat zal (tijdelijk) een extra

inspanning geleverd moeten worden.

Hoofddoel II

Realiseren van aantrekkelijke woonmilieus met nieuwe woonproducten

Tegenwoordig kiezen woningzoekenden steeds meer voor een bepaald woonmilieu dan voor een bepaalde woning of lokatie. De aantrekkingskracht van een woonmilieu omvat het geheel van de woning, woonomgeving, sociale buurtbinding, bereikbaarheid en ligging in de stad, voorzieningen in de buurt, imago van een wijk etc. Door de grote bouwstroom in de komende jaren wordt ook in de Randstad een zekere mate van 'ontspanning' op de woningmarkt verwacht. Over het geheel genomen betekent dit dat er meer keuzevrijheid voor woningzoekenden en meer concurrentie tussen verschillende woonmilieus ontstaat. Voor de toekomst van Leiden Noord is het dan ook van groot belang om de kwaliteit van de woonmilieus en de toekomstwaarde van de woningen in de wijk te vergroten. Voorkomen moet worden dat de huidige bewoners, die ouder zijn geworden of meer geld te besteden hebben, bijna vanzelfsprekend naar een andere wijk (moeten) verhuizen. Om te voorkomen dat Leiden Noord steeds meer het karakter van een doorgangswijk krijgt, dient de eenzijdig opgebouwde woningvoorraad in de wijk doorbroken te worden. Er zal een breed en gedifferentieerd woningaanbod met nieuwe woonproducten gerealiseerd moeten worden, bijvoorbeeld ook om de groeiende groep ouderen en zorgbehoevenden te kunnen blijven huisvesten.

Hoofddoel III

Vergroten van sociale samenhang en wederzijds respect

Vooral de oudere bewoners van Leiden Noord geven aan dat het karakter van de wijk in de loop der jaren sterk is veranderd. Veel van hun bekenden zijn verhuisd en met de nieuwe bewoners hebben zij meestal niet of nauwelijks contact. Zeker in buurten met

uiteenlopende groepen en met veel doorstroming van bewoners, is de sociale samenhang vaak verdwenen. In de directe contacten tussen mensen uit verschillende culturen kunnen snel irritaties ontstaan door foutieve beeldvorming, verschillende verwachtingen en gebrekkige communicatie. Het is belangrijk om dit soort irritaties en misverstanden in de kiem te smoren en het wederzijds respect te herstellen. Dit kan bijvoorbeeld door in een complex of buurtje huis-aan-huis bezoeken af te leggen. Verder is een geleidelijke versterking van de bewonerscommissies en wijkcomité's gewenst, zodat er een betere communicatie met en tussen bewoners tot stand komt. Tenslotte zal er een passend aanbod van sociale basisvoorzieningen in de wijk moeten bestaan, waarbij voorzien wordt in een duidelijke regie en afstemming tussen voorzieningen. Voor de toekomst van de wijk is het belangrijk dat kinderen en jongeren uit verschillende bevolkingsgroepen samen naar school gaan, samen op straat spelen, samen naar de sportclub of het buurthuis gaan etc. De ouders zullen hierbij zoveel mogelijk betrokken moeten worden. Dat dit geen gemakkelijke opgave is blijkt wel uit het bestaan van de zogenoemde 'zwarte scholen': niemand wil het eigenlijk, maar toch gebeurt het. Een andere doelgroep die in toenemende mate aandacht vereist, zijn de zelfstandig wonende ouderen. Voor het huisvesten van deze groeiende doelgroep is niet alleen een forse aanpassing van de huidige woningvoorraad vereist, maar moeten ook passende zorgarrangementen en servicepakketten aangeboden worden. Dergelijke vormen van woonzorg vragen om een nauwe samenwerking tussen woningbouwverenigingen, zorgaanbieders en welzijnsinstellingen.

"Een sociale investeringsvisie levert een bijdrage aan de ontwikkeling van een sociale infrastructuur op buurt- en wijkniveau, die de participatie van burgers bevordert, de sociale cohesie versterkt, bijdraagt aan de bestrijding van individuele en collectieve achterstanden en is afgestemd op de fysieke en economische infrastructuur" (NIZW, 1998).

Deelvisies en onderzoeken

Sociaal investeren

Het begrip 'sociaal investeren' staat voor het investeren van tijd, geld en kennis in (groepen) mensen en netwerken met de bedoeling om de zelfredzaamheid en de sociale samenhang binnen de wijk te versterken. Daarnaast zal het individuele toekomstperspectief voor kansarme bewoners en risicojongeren vergroot moeten worden. Uit de sociale kaart van Leiden Noord blijkt dat de wijk enerzijds als vindplaats voor deze doelgroepen fungeert. Anderzijds zijn er de laatste jaren extra voorzieningen en nieuwe projecten in deze wijk tot stand gekomen, variërend van de Trajectwinkel tot de Raad- en Daadwinkel en van het zakgeldproject voor jongeren tot het sleuteldropproject voor kinderen. Zonder het belang van dit soort voorzieningen te onderschatten, kunnen twee conclusies worden getrokken: in de eerste plaats blijkt de sociaal-maatschappelijke problematiek veel massiever te zijn dan veelal gedacht wordt en in de tweede plaats is er nog te weinig samenwerking en afstemming tussen de verschillende sociale projecten/voorzieningen. De conclusie is dat er veel forser en gericht geïnvesteed moet worden in de sociale infrastructuur van Leiden Noord om grotere problemen in de toekomst te voorkomen. Deze conclusie wordt in algemene zin ook getrokken in het rapport 'Deuren openen' van de commissie Etty (mei 1998), waarin gepleit wordt voor geconcentreerde aandacht en extra rijksmiddelen voor de sociale infrastructuur in zogenoemde speerpuntwijken.

Voor de sociale investeringsvisie in Leiden Noord zijn de volgende prioriteiten gesteld:

- extra aandacht voor kansen van de opgroeiende generatie;
- investeren in extra scholing en (betaald/onbetaald) werk;
- versterken van sociale mentaliteit;
- nauwere samenwerking tussen voorzieningen en projecten binnen een nieuw wijk-servicecentrum.

Wijkeconomie

Uit de inventarisatie blijkt dat er nog redelijk wat bedrijvigheid in de wijk aanwezig is, maar dat met name de buurtwinkels het moeilijk hebben. Dit is overigens geen typisch verschijnsel voor Leiden Noord, maar speelt zich ook in andere wijken en steden af. Er vindt concentratie en schaalvergroting plaats, waardoor de kleine middenstander buiten de winkelcentra klanten verliest. In het kader van het wijkontwikkelingsplan heeft adviesbureau Seinpost een onderzoek uitgevoerd naar het toekomstperspectief voor de detailhandel en kleinschalige bedrijvigheid. Uit dit onderzoek blijkt dat het economisch draagvlak in Leiden Noord te beperkt is voor het huidige aantal winkels in dagelijkse artikelen. Een deel van deze dagelijkse bestedingen vindt momenteel buiten de wijk plaats bij twee supermarkten aan de Langegracht of in het winkelcentrum De Kopermolen in de Slaaghwijk. Seinpost heeft berekend dat het economisch draagvlak in Leiden Noord idealiter ruimte biedt voor één wijkwinkelcentrum of twee buurtwinkelcentra. Vooralsnog gaat de voorkeur uit naar het ontwikkelen van een breder winkelaanbod rond het Kooiplein. Er zal overleg plaatsvinden met de winkeliers in de Beatrixstraat en op de Lage Rijndijk of men belangstelling heeft om zich rond het Kooiplein te vestigen. Het economisch draagvlak vanuit de wijk voor een tweede winkelconcentratie op het te ontwikkelen EWR/Slachthuisterrein is beperkt, tenzij aanvullende koopkracht van buiten de wijk kan worden aangeboord. Op het EWR/Slachthuisterrein kan wel ruimte worden geboden voor kleinschalige bedrijvigheid en voor praktijkuitoefening aan huis. Andere bedrijven kunnen mogelijk een plaats krijgen op het nieuw in te richten terrein van de voormalige vuilverbranding GeVuLei. Verder wordt onderzocht of er behoefte is aan kleine werkruimtes en bedrijfsateliers in de wijk. Dit soort ruimtes zal met name verhuurd kunnen worden aan bewoners die een eigen bedrijfje willen starten. In het kader van de WIW zijn de mogelijkheden hiervoor verruimd. De verwachting is dat door het bieden van een goede financiële regeling, praktische begeleiding en geschikte werkruimte mensen zich iets gemakkelijker formeel als zelfstandig ondernemer kunnen vestigen. Om de huidige groep langdurig werklozen in de wijk te bereiken

winkel	mogelijk aantal	volume
supermarkt		(1872 m ²)
bakker	1,5	(180 m ²)
slager	1,5	(180 m ²)
groenteboer	1,5	(135 m ²)
viszaak	0,5	(180 m ²)
tabakszaak	1	(60 m ²)
slijter	1	(165 m ²)
drogist	1,5	(155 m ²)
bloemenzaak	1	(185 m ²)
poelier	0	(145 m ²)
zuivelwinkel	0	(130 m ²)
banketbakker	0	(170 m ²)
overige (max)	2	(140 m ²)

Mogelijkheden op basis van economisch draagvlak / bron: Seinpost 1999

en naar werk- of scholingstrajecten te begeleiden, wordt vanuit Sociale Zaken extra capaciteit voor Leiden Noord ingezet. Bovendien wordt via een manifestatie contact gelegd met ondernemers die aangeven personeel te zoeken. Er zal worden nagegaan of het haalbaar is om in Leiden Noord (tijdelijk) een informatiepunt Werk in te stellen, waar bestaande en nieuwe dienstverlening voor ondernemers en werkzoekenden op maat kan worden aangeboden.

Stedenbouw, groen en verkeer

Uit de stedenbouwkundige analyse komt naar voren dat er geen aanleiding bestaat om fors in te grijpen in de ruimtelijke hoofdstructuur van Leiden Noord, zoals die in de loop van deze eeuw tot stand is gekomen. Wel dienen de ruimtelijke inpassing, de veiligheid, de doorstroming en de barrièrewerking van de Willem de Zwijgerlaan te verbeteren in nauwe samenhang met de aanliggende bebouwing.

Door een dergelijke ingreep kan de groenstructuur ten noorden van de Willem de Zwijgerlaan ook beter ontsloten worden voor de wijkbewoners, zodat dit gebied kan uitgroeien tot de 'Tuin van Noord'. Bij de herinrichting van de Slaaghsloot en het EWR/Slachthuisterrein dient ruimte gereserveerd te worden voor het aanleggen van de ecologische zones, zoals die in het Ecologisch Beleidsplan zijn opgenomen. Een onderzoek naar de vitaliteit van de boomstructuur in Noord, zal uitsluitsel moeten geven over de te verwachten omvang van 'beheerkap' onder de in Noord veelvuldig voorkomende populieren. Bij herplanting gaat in het algemeen de voorkeur uit naar toepassing van hoogwaardige en duurzame boomsoorten.

Een groot deel van de hoge verkeersdruk in Leiden Noord kan alleen opgelost door een ingrijpende, wijkoverstijgende aanpak, met name herinrichting van de Willem de Zwijgerlaan.

. Voor de aanpak van de Willem de Zwijgerlaan wordt op korte termijn een projectgroep ingesteld. Ook zal een verkenning naar de mogelijke varianten voor een noordzuid-verbinding worden uitgevoerd. Verder worden bij de herinrichting van de

Lage Rijndijk, de Kooilaan, de Haarlemmerweg en de Willem de Zwijgerlaan onveilige oversteekpunten en fietsroutes verbeterd. Met uitzondering van de ontsluitingswegen wordt Leiden Noord ingericht als 30-km-gebied, waarbij de prioriteit wordt gelegd bij Groenoord en Noorderkwartier. Tevens zal overleg met bewoners en belanghebbenden worden gevoerd over een passende oplossing voor de hoge parkeerdruk in nauwe relatie tot het vergroten van de omgevingskwaliteit van veelal nauwe straatjes. Rond de herinrichting van de Lage Rijndijk worden in De Kooi verkeersmaatregelen getroffen om sluiptverkeer tussen Sumatrastraat en Kooilaan tegen te gaan. De buslijn 15/16 wordt omgelegd door de Sumatrastraat/Surinamestraat/Kooilaan en voorgesteld wordt om lijn 13/14 vervolgens te verplaatsen naar Maresingel/ Marnixstraat. Tenslotte worden de voorgestelde maatregelen uit de gemeentelijke fietsnota uitgevoerd en worden voorstellen voor aanvullende fiets/wandelverbindingen door de wijk uitgewerkt.

Kwaliteit van de openbare ruimte

Voor de leefbaarheid en veiligheid van een wijk is het belangrijk dat de openbare ruimte er schoon en heel uitziet (belevingswaarde), dat deze goed is afgestemd op de verschillende functies (gebruikswaarde) en dat er sprake is van een duurzame en harmonieuze inrichting (toekomstwaarde). De kwaliteit van de openbare ruimte is momenteel matig doordat er geen heldere en eenduidige inrichtingsprincipes worden gehanteerd en het beheerniveau niet is afgestemd op de hoge (en soms conflicterende) gebruiksdruk. Met name de vooroorlogse delen van de wijk kennen een hoge bebouwingsdichtheid en zodoende dus ook een intensief gebruik van de schaarse buitenruimte. Er zouden diverse standaardprofielen voor dit deel van de wijk ontwikkeld moeten worden, waarbij verhoging van de kwaliteit van de openbare ruimte het uitgangspunt vormt. Belangrijke aspecten zijn het verminderen van de parkeerdruk in de smalle straatjes, het oplossen van verkeersonveilige plekken en routes, het zorgvuldiger plaatsen van vuilcontainers en ander straatmeubilair en het toepassen van duurzame materialen. Speciale aandacht gaat verder uit naar de inrichting van voldoende en veilige speelplekken, die voldoen aan

het Europese attractiebesluit 'veiligheid speeltoestellen'.

Sociale veiligheid

De sociale veiligheid is één van de belangrijkste thema's, die door verschillende groeperingen in de wijk naar voren zijn gebracht. Het is echter ook een heel breed thema. Bewoners voelen zich bedreigd door een grote groep jongeren in de straat. Kinderen worden van hun speelplekken verjaagd door jongeren en die voelen zich op hun beurt onveilig door de aanwezigheid van junks en dealers bij de flats en de hangplek. Bepaalde plekken in de wijk zien er bovendien verloederd en onoverzichtelijk uit, waardoor met name 's avonds de onveiligheidsgevoelens worden aangewakkerd. Het is niet zo vreemd dat veiligheid en leefbaarheid tegenwoordig vaak in één adem genoemd worden: veiligheid is een basisvoorwaarde voor een prettig leefklimaat. Bij de aanpak van woningen en woonomgeving zal zoveel mogelijk het Keurmerk Veilig Wonen worden toegepast. Bovendien wordt gewerkt aan het intensiveren van gericht toezicht, het vergroten van de sociale betrokkenheid en het versterken van het normbesef. Een voorbeeld van dit laatste is bijvoorbeeld de toepassing van het lessenpakket 'Doe effe normaal', dat in het kader van de veilige school door wijkagenten zal worden verzorgd op de basisscholen in Noord.

Woningdifferentiatie

In de notitie 'Volkshuisvestelijke beschouwingen' wordt geconcludeerd dat er nog een redelijke vraag is naar het huidige bestand aan koop- en huurwoningen in Noord. In beide segmenten bestaat echter een overmaat aan kleine, relatief goedkope woningen, zodat er sprake is van een eenzijdige woningvoorraad in de wijk. De bouwtechnische kwaliteit van de particuliere woningen (eigenaar/bewoners) en van de sociale voorraad is redelijk tot goed. Een uitzondering vormen de huurwoningen aan de Van Hogendorpstraat e.o. en enkele kleinere complexen in de Kooi. Verder lijkt er vooral bij de particuliere verhuurders sprake te zijn van achterstallig onderhoud aan de

maatregelen	herstructurering sociale huursector		
	CONSERVATIEVE VARIANT	REALISTISCHE VARIANT	OPTIMISTISCHE VARIANT
sloop van kleinebeneden/boven woningen	80	200	400
nieuwbouw van eensgezinswoningen	80	—	—
sloop van portiek-etagewoningen	—	300	600
opplussen van meergezinswoningen	100	250	200
nieuwbouw van seniorenwoningen	—	150	150
woningverbetering	600	250	200
aanpak van de woonomgeving	700	650	550
verkoop van eengezins-huurwoningen	—	150	150
evt. extra verkoop van eengezins-huurwoningen	—	150	150
nieuwbouw van koopwoningen	pm	pm	pm

panden. Voorgesteld wordt om de mogelijkheden te verkennen voor actief woningtoezicht, voor verbetering van particuliere huurwoningen en voor cascoherstel van eigen woningen in Noord.

Daarnaast wordt geconstateerd dat de woontechnische kwaliteit en de toekomstwaarde van de sociale huurwoningen uit de jaren vijftig en zestig over het algemeen mager is. Gezien de relatief lage huurprijzen zijn deze woningen nog redelijk in trek, maar vooral in de flatcomplexen in de omgeving van de Willem de Zwijgerlaan neemt de concentratie aan kansarme huishoudens steeds verder toe. Dit doet het imago en de marktpositie van deze flats geen goed. Beheerders van gemeente en corporaties constateren op dit moment al de nodige leefbaarheidsproblemen en ze verwachten zonder ingrijpen, dat in de toekomst ook de verhuurbaarheid een probleem zal gaan vormen. Vanuit dit perspectief wordt een zekere mate van herdifferentiatie van de complexen rond de Willem de Zwijgerlaan ondersteund.

In dit kader heeft adviesbureau Companen doorerekend welke veranderingen van de woningvoorraad tot 2010 nodig zijn om de huidige bewoners de mogelijkheid te geven hun wooncarrière binnen de wijk voort te zetten. Hierbij kan gedacht worden aan jonge gezinnen die een grotere woning wensen, aan oudere bewoners die een aangepaste woning nodig hebben en aan bewoners met een stijgend inkomen, die een luxere woning kunnen betalen. In het model is uitgegaan van de veranderende woonwensen tot 2010 van de huidige bewoners van Leiden-Noord en er is doelbewust geen rekening gehouden met een instroom/ uitstroom van lagere/hogere inkomensgroepen vanuit andere wijken of gemeenten in de Leidse regio. Evenmin is er rekening gehouden met de uitbreiding van de woningvoorraad in de wijk door bebouwing van het EWR/Slachthuisterrein.

De herstructurering in Leiden Noord vergt in elk van de drie varianten een aanmerkelijke onrendabele investering. Gezien de aard van de herstructureringsopgave komt de onrendabele investering in aanmerking voor subsidiering vanuit het toekomstige ISV-fonds. Overigens is in deze varianten geen rekening gehouden met extra kosten

voor wijziging van functie of aanpassing van de infrastructuur en met een eventuele financiële verdeelsleutel tussen koop- en huursector.

In de **conservatieve** variant, die uitgaat van een inkomensgroei van 0%, zal de vraag naar woningtypen met een zwakke marktpositie voldoende groot blijven. Mensen moeten door hun zwakke inkomenspositie genoeg nemen met een minder gewenste woning. Toch moet ook in deze variant een aanmerkelijke investering gedaan worden. Per saldo bedraagt de onrendabele investering in deze variant bijna f25 miljoen.

De **realistische** variant komt uit op een bredere aanpak en per saldo resulteert in een woningvoorraad in Leiden Noord, die veel meer toekomstgericht is. De omvang van de onrendabele investering ligt bij de realistische variant op een iets lager niveau dan bij de conservatieve variant en komt uit op circa f23 miljoen.

De **optimistische** variant gaat uit van 4% economische groei en kent zodoende het zwaarste herstructureringsprogramma met een onrendabele top van ruim f30 miljoen. Hierbij is net als in de vorige variant rekening gehouden met de opbrengsten als gevolg van de verkoop van 150 huurwoningen.

Bij de concrete uitwerking van herstructureringsvoorstellen worden de aantallen van de realistische variant vooralsnog als ijkpunt gehanteerd. Indien in 2004 blijkt dat de economische groei meer dan gemiddeld 2% heeft bedragen, kan besloten worden om het ijkpunt naar boven bij te stellen.

Hoofddoelen, thema's, resultaten en ijkpunten

Hoofddoel I Versterken van de sociaal-economische positie

Thema's

- verminderen van onderwijsachterstand onder de schoolgaande jongeren;
- ontwikkelen van een sluitende aanpak van arbeidstoeleiding voor met name de harde kern van langdurig werklozen;
- actief stimuleren van mensen met ondernemerskwaliteiten om een eigen bedrijfje te starten;
- realiseren van een vitale winkelstructuur
- afsluiten van convenanten met (nieuwe) bedrijven in en rond Leiden Noord om werkloze buurtbewoners aan te stellen

Resultaatformulering 2010

- jongeren uit Noord onderscheiden zich niet in negatieve zin van het Leids gemiddelde wat betreft doorstroming naar werk of vervolgonderwijs;
- werkloosheidscijfer voor Leiden Noord als geheel is gelijk aan het Leids gemiddelde (in 1997: 9%); in bepaalde complexen is het percentage maximaal de helft hoger dan het gemiddelde werkloosheidspercentage.

Ijkpunten

- jaarlijkse werkloosheidscijfers (via RBA)
- jaarlijkse rapportage van ITB-resultaten (via SZ)
- aantal startende ondernemers in Leiden Noord (via KvK)
- jaarlijkse onderwijsresultaten

Hoofddoel II Realiseren van aantrekkelijke woonmilieus en nieuwe woonproducten

Thema's

- verhogen van de kwaliteit van particuliere woningen en het aanbieden van nieuwe woonproducten in de sociale en particuliere woningmarkt
- verhogen van de omgevingskwaliteit door verbetering van inrichting, onderhoud en toezicht van de openbare ruimte;
- instandhouden van een vitale winkelstructuur en van de basisvoorzieningen voor diverse bevolkingsgroepen;
- vergroten van de diversiteit van de deelgebieden en de verbindingroutes voor langzaam verkeer en openbaar vervoer

Resultaatformulering 2010

- de mutatiegraad van woningen in Leiden Noord ligt niet boven het stedelijk gemiddelde en het aantal reacties/aanmeldingen voor vrijkomende huurwoningen neemt toe;
- de waarde van de koopwoningen in Noord ontwikkelt zich op vergelijkbare wijze als in de rest van Leiden;
- de bewoners uit Leiden Noord beoordelen de veiligheid van de buurt, de kwaliteit van de openbare ruimte en van het voorzieningenniveau tenminste vergelijkbaar als bewoners elders in de stad;
- het percentage bewoners uit Noord dat negatief oordeelt over de toekomst van de wijk, daalt van 39% (1997) via 30% (2004) naar het stedelijk gemiddelde in 2010 (in 1997: 24%).

Ijkpunten

- jaarlijkse mutatie-overzichten van corporaties
- periodieke OZB-waardebepaling door gemeente
- resultaten van bewonersonderzoek via leefbaarheidsmonitor

Hoofddoel III Vergroten van sociale samenhang en wederzijds respect

Thema's

- versterken van bewonersorganisaties en wijkverenigingen door netwerkvorming en mobilisering van de achterban
- actief opsporen van sociale problematiek door het afleggen van huisbezoeken per buurt/complex en bieden van zorg-op-maat;
- vergroten van de wijkfunctie van de basisscholen door het nauw betrekken van ouders en het aanbieden van na-schoolse activiteiten;
- realiseren van meer afstemming en samenwerking tussen de instellingen en projecten in de wijk

Resultaatformulering 2010

- Het rapportcijfer dat bewoners uit Leiden Noord via de leefbaarheidsmonitor toekennen aan de sociale samenhang is in 2001 even hoog als in 1997, te weten 5.9
Stedelijk cijfer: 5.8
- De samenstelling van het leerlingbestand op de basisscholen in Leiden Noord is een evenwichtige afspiegeling van de kinderen in de wijk
- Het aantal klachten/meldingen bij de woningcorporaties en de politie over overlast door omwonenden of jongeren neemt af

IJkpunten

- leefbaarheidsmonitor 2001 e.v.
- leerlinggegevens van de basisscholen
- klachtenregistratie bij woningcorporaties en politie over overlast

Samenhang

Bij het uitwerken van de bovenstaande thema's is telkens gekeken naar de gevolgen voor de Leiden Noord als geheel. De toekomstvisie moet immers meer zijn dan een optelling van sectorale deelvisies. Timing en samenhang van concrete maatregelen zijn cruciaal om de problemen in de wijk met succes aan te kunnen pakken.

Bovendien geldt daarbij dat Leiden Noord uit allerlei deelgebieden bestaat, die in ruimtelijk, volkshuisvestelijk, sociaal-economisch en cultureel oogpunt sterk van elkaar verschillen. Er zijn deelgebieden die niet of nauwelijks afwijken van de gemiddelde Leidse buurt, terwijl in andere deelgebieden opeenstapeling van problemen voorkomt. Juist in deze laatste deelgebieden is een integrale, geconcentreerde aanpak nodig.

5 Werkprogramma en Projectopdrachten

Algemeen

In de toekomstvisie voor Leiden Noord staan de ambities, de hoofddoelen en de thema's beschreven, die de basis vormen voor het uitwerken van concrete maatregelen en projecten in de komende tien jaar. Soms gaat het om geheel nieuwe initiatieven, vaak kan ook aansluiting worden gevonden bij regulier beleid of bij programma's in het kader van het grotestedenbeleid. In dit werkprogramma is een voorlopig overzicht gegeven van projecten, die kansen bieden om de ambities en doelen uit het wijkontwikkelingsplan te realiseren. Nadrukkelijk wordt er hier op gewezen dat het om een voorlopig werkprogramma gaat, dat in de loop der jaren herijkt en zo nodig bijgesteld kan worden.

Na vaststelling van het wijkontwikkelingsplan zullen in nauwe samenwerking met betrokken organisaties en bewoners/belanghebbenden projectplannen worden uitgewerkt. Deze projectplannen worden beoordeeld en vastgesteld door de stuurgroep. Ook in deze vervolgfases zal immers de samenhang tussen de projecten onderling en de aansluiting van projecten op de toekomstvisie gewaarborgd moeten blijven. Dit is bepalend voor de mate waarin de ambities uit het wijkontwikkelingsplan ook daadwerkelijk gerealiseerd zullen worden.

Project 1: School als spil in de wijk

Hoofddoel: I

Projectleider: Frits Bruins (dienst Cultuur en Educatie)

Looptijd: 1999-2003

Status: oriëntatiefase

Tijdens een onderwijsbijeenkomst in Leiden Noord is de situatie van de basisscholen in Leiden Noord uitgebreid besproken. De problematiek van zwarte en witte scholen treedt in deze wijk duidelijk naar voren. Inmiddels is duidelijk geworden dat de Parkschool, die vrijwel geheel bezocht wordt door allochtone leerlingen, volgend schooljaar haar deuren moet sluiten. In samenwerking met de scholen in Leiden Noord en de ouders is een plan gemaakt om de leerlingen van de Parkschool zoveel mogelijk over de andere basisscholen in de wijk te verdelen. De Parkschool is de vierde school in Leiden Noord die moet sluiten vanwege de zwart-wit problematiek. De kans dat op termijn meer scholen in Noord vanwege een teruglopend aantal leerlingen moeten sluiten, is niet onwaarschijnlijk. In nauwe samenwerking met de schoolbesturen wil de gemeente opnieuw bekijken of deze tendens te keren valt. Waarschijnlijk is dit echter alleen mogelijk met rigoreuze maatregelen. Daarnaast zijn er experimenten gaande met de naschoolse activiteiten (NSA). Basisschool De Viersprong heeft hier al enige jaren ervaring mee opgebouwd. Via het onderwijsachterstandenplan wordt al jarenlang extra inzet gepleegd om de cognitieve en taalvaardigheden van leerlingen te stimuleren. Met NSA staat de stimulering van sociale vaardigheden voorop. De naschoolse activiteiten zullen de komende tijd worden uitgebreid.

Project 2: Buurtgericht gezondheidsproject

Hoofddoel: I

Projectleider: Marga Harinck (dienst Cultuur en Educatie)

Looptijd: 1999-2002

Status: startfase

Uit onderzoek is gebleken dat mensen met een lage sociaal-economische status meer gezondheidsklachten hebben. In Leiden Noord is deze groep relatief sterk vertegenwoordigd. Met name allochtone vrouwen blijken een kwetsbare groep te zijn. Een complicerende factor is dat zij minder vaak een beroep doen op de medische dienstverlening. Ook allochtone kinderen lopen door hun leefstijl en woonomstandigheden over het algemeen meer risico's in de ontwikkeling van hun gezondheid, bijvoorbeeld door laat naar bed gaan, ongezond eten, kleinere leefruimte en minder variatie in ontspanning.

De opzet is om op basis van bestaande registraties van de GGD en aan de hand van interviews met sleutelpersonen te komen tot een wijkgezondheidsprofiel voor Leiden Noord. Vanuit dit wijkgezondheidsprofiel kunnen vervolgens gezondheidsbevorderende projecten en activiteiten in Leiden Noord worden ontwikkeld. Hierbij kan aandacht worden besteed aan het onderstrepen van het belang van gezonde voeding, voldoende beweging, op tijd naar bed gaan, regelmatig levensritme etc. Naast het bieden van opvoedingsondersteuning aan ouders en verzorgers, wordt ook gedacht aan het creëren van een aantrekkelijk en gezond leefklimaat voor kinderen en jongeren in de wijk.

Project 3: Sluitende aanpak arbeidstoeleiding

Hoofddoel: I

Projectleider: Heidi Janssens (dienst Econ. en Sociale Zaken)

Looptijd: 1999-2003

Status: uitwerkingsfase

Uit recente cijfers van het Arbeidsbureau en van Sociale Zaken blijkt dat er 821 bewoners van Leiden Noord als werkloos werkzoekend staan ingeschreven, waarvan meer dan de helft een grote afstand heeft tot de reguliere arbeidsmarkt (fase 3/4). Hoewel de werkloosheid over de gehele linie is afgenomen, daalt het aantal werklozen in Leiden Noord relatief minder dan in de rest van de stad. Dit vormt de aanleiding om juist in deze wijk een extra, gebiedsgebonden inspanning te leveren om werkloze buurtbewoners te bemiddelen naar werk of arbeidstoeleidingstrajecten (scholing, gesubsidieerd werk, sociale activering, zorgtraject).

De uitvoering van dit project bestaat uit twee pijlers. Enerzijds zullen individuele gesprekken worden gevoerd met alle werkloze buurtbewoners, die via Sociale Zaken een uitkering ontvangen. Anderzijds worden de werkgevers in en rond Leiden Noord via een mailing en een informatiebijeenkomst op de hoogte gesteld van de nieuwe mogelijkheden in het kader van de Wet inschakeling werkzoekenden, de Wet (re)integratie arbeidsgehandicapten en de Wet sociale werkvoorziening. Het is de bedoeling om werkgevers te stimuleren om reguliere vacatures of werkervaringplaatsen ook aan te bieden aan werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast beschikken Arbeidsbureau en De Zijl Bedrijven zelf over voldoende vacatures voor werkzoekenden op LBO/MAVO-niveau. Het project wordt

voorbereid en uitgevoerd door Sociale Zaken, Arbeidsbureau en De Zijl Bedrijven en er zal samenwerking gezocht worden met het Maatschappelijk Werk, Leidse Welzijnsorganisatie, Instroomproject Rijnstreek en eventueel de Stadsbank.

Project 4: Versterken winkelstructuur en bedrijvigheid

Hoofddoel: I

Projectleider: Willem van der Poel (dienst Econ. en Soc.Zaken)

Looptijd: 1999-2004

Status: uitwerkingsfase

De winkels in Leiden Noord bevinden zich traditioneel verspreid over de wijk en er is in de wijk geen sprake van een herkenbaar en aantrekkelijk winkelgebied. Aangezien er al jarenlang een geleidelijke teruggang van het aantal winkels optreedt, met name in de dagelijkse goederen, is besloten om adviesbureau Seinpost een onderzoek te laten uitvoeren naar de vitaliteit van de winkelstructuur en de kleinschalige bedrijvigheid in Leiden Noord. Op basis van referentieprojecten en een groot aantal gesprekken met winkeliers en ondernemers stelt het bureau een ontwikkelingsvisie voor de detailhandel en voor de bedrijvigheid in Leiden Noord op. Deze visies worden uitgewerkt in een plan van aanpak, waarin voorstellen staan opgenomen voor de ruimtelijk-economische structuur, alsmede voor de organisatie, de planning en de financiering van de gewenste maatregelen. Het onderzoek is gezamenlijk gefinancierd door de gemeente Leiden, de provincie Zuid-Holland, de woningbouwverenigingen Zijl en Vliet en Ons Doel en de Kamer van Koophandel. Twee ondernemers uit Leiden Noord nemen deel aan de vergaderingen van de begeleidingscommissie rond het onderzoek. Na afronding van het onderzoek worden de resultaten en voor-

gestelde maatregelen via een informatiebijeenkomst aan de ondernemers in Leiden Noord gepresenteerd.

Project 5: Marginaal Ondernemerschap in Noord

Hoofddoel: I

Projectleider: Jan van Doggenaar (dienst Econ. en Soc.Zaken)

Looptijd: 1999-2003

Status: uitwerkingsfase

Het begrip 'Marginaal ondernemerschap' verwijst naar het bestaan van kleinschalige ondernemingen, die tijdelijk of langdurig niet of niet meer 100% inkomensvormend is. Het kan bijvoorbeeld gaan om startende ondernemers die tijdelijk of structureel onvoldoende inkomsten verwerven om in hun levensonderhoud te voorzien, maar ook om zelfstandige ondernemers die door omstandigheden moeite hebben om het hoofd boven water te houden. Juist in wijken met een hoge werkloosheid en een afbrokkelend winkelbestand, is het belangrijk om startende of bestaande ondernemers zo nodig een steuntje in de rug te geven via bedrijfsadvisering, markt-onderzoek, scholing, vergunningverlening of aanvullende uitkering.

Door de gemeente Leiden, De Zijl Bedrijven, MKB-Leiden en Stichting Werk en Onderneming is het projectplan 'Marginaal ondernemerschap' opgesteld, waarin specifieke aandacht wordt aangekondigd voor Leiden Noord. Bij de uitvoering van dit project zal nauwe afstemming plaatsvinden met de resultaten van de sluitende aanpak arbeidstoeleiding (project 3) en van het onderzoek door bureau Seinpost (project 4).

Project 6: Upgrading Groenordhallenterrein e.o.

Hoofddoel: I

Projectleider: Remko Slavenburg (dienst Bouwen en Wonen)

Looptijd: 1999-2002

Status: uitwerkingsfase

Enkele jaren geleden is de exploitatie van de Groenordhallen in particuliere handen (Libéma) gekomen. De gemeente heeft uit economische en werkgelegenheidsmotieven nog zeker baat bij verdere ontwikkeling van dit verouderde hallencomplex. De achterste hal is reeds vervangen en de nieuwe exploitant wil ook op toekomstige ontwikkelingen inspelen. Inmiddels is er bij de gemeente een aanvraag ingediend voor een bouwplan met kantoor- en congresfaciliteiten met een open plein voor de Groenordhallen. Er wordt nog nagegaan of er in aansluiting op de huidige plannen nog andere functies rondom de Groenordhallen te ontwikkelen zijn, zoals een winkelboulevard of een hotel. Het terrein, dat nu nog achteraf en verscholen ligt, kan dan een centrale positie in de stad en in de wijk gaan vervullen. Een belangrijke economische functie, die ook voor Leiden Noord nieuwe werkgelegenheid zal genereren.

Deelgebied 7: Herinrichting GeVuLei-terrein e.o.

Hoofddoel: I

Projectleider: Remko Slavenburg (dienst Bouwen en Wonen)

Looptijd: 1999-2005

Status: startfase

Het oude gebouw van de Gemeentelijke Vuilverbranding Leiden (GeVuLei) aan het spoor is enige tijd geleden gesloopt. Het

GeVuLei-terrein ligt in een strook bedrijfsbebouwing ten noorden van de Groenordhallen. Het enige aantrekkelijke element in deze strook is momenteel de Slaaghsloot, die het terrein aan de noordzijde begrenst. Omdat ook andere bedrijven met verhuis- en/of verbouwingsplannen spelen, is het de bedoeling om een heel nieuwe ontwikkelingsvisie voor dit gebied te maken. Ten zuiden van de Slaaghsloot kan zo een openbare ecologische zone komen en het bedrijventerrein kan aangenamer van karakter worden. De aansluiting met de ernaast gelegen woonwijk wordt verbeterd. Een geluidswal en een speelterrein vormen onderdeel van dit plan. Tevens ontstaat er aan het spoor eventueel ruimte voor meer kantoorachtige ontwikkelingen. Het bedrijventerrein kan zodoende efficiënter worden gebruikt, het gebied sluit beter aan bij de woonfunctie in Groenord-Noord en het wordt aantrekkelijker om te verblijven of doorheen te lopen of te fietsen.

Project 8: Intensief onderhoud/beheerprogramma

Hoofddoel: II

Projectleider: Margriet van der Drift (dienst Milieu en Beheer)

Looptijd: 2000-2004

Status: startfase

In de toekomstvisie is duidelijk aangegeven dat wijkbeheer (korte termijn) en wijkontwikkeling (langere termijn) nauw met elkaar samenhangen. Ook vanuit de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord is geadviseerd om voldoende aandacht aan het onderhoud en beheer van de wijk te blijven besteden. Een dichtbebouwd gebied met de kenmerken van Leiden Noord stelt hoge eisen aan het dagelijks beheer van de openbare ruimte. Het gangbare niveau van beheer en onderhoud schiet

daarbij tekort om de kwaliteit van de woonomgeving op peil te houden. Voor de leefbaarheid en de wederzijdse duidelijkheid is het noodzakelijk om voor Leiden Noord een aangepast onderhoud/ beheerprogramma op te stellen, waarin de gemeente in overleg met bewonersorganisaties aangeeft welk serviceniveau in de wijk geboden kan worden. Het gaat hierbij niet om het uitvoeren van tijdelijke projecten, maar om het ontwikkelen van een structurele, intensieve aanpak. Tegelijkertijd zal nog duidelijker gemaakt worden wat van bewoners en ondernemers in de wijk verwacht wordt om de wijk schoon en leefbaar te houden, bijvoorbeeld het op de juiste wijze aanbieden van afval. Dit vereist ook extra inspanningen op het gebied van toezicht en handhaving.

Bij de opzet van het project zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij de wijkgerichte werkwijze van Milieu en Beheer en de samenwerking met politie, Leidse Welzijnsorganisatie en woningbouwverenigingen. In het kader van het beleidsplan van Milieu en Beheer zal verder vorm worden gegeven aan een geïntensiveerd niveau voor onderhoud, zoals momenteel in uitvoering is voor de verzameling van afval via de nieuwe wijkcontainers en de realisering van een milieustraat aan de rand van de wijk met ruimere openingstijden en mogelijkheden voor het aanbieden van afval. Het onderhoud/ beheerprogramma voor Leiden Noord zal onder andere aandacht besteden aan het bestrijden van hondenpoep, graffiti en zwerfvuil rond wijkcontainers, alsmede aan het straatvegen, het haal/bringsysteem grofvuil en het onderhouden van watergangen, groen en bestratingen (zowel regulier als achterstallig).

Project 9: Kwaliteitsverhoging inrichting openbare ruimte

Hoofddoel: II

Projectleider: nog niet bekend

Looptijd: 2000-2007

Status: startfase

De kwaliteit van de openbare ruimte wordt sterk bepaald door de aard en de intensiteit van het gebruik door bewoners en passanten. Om het gewenste kwaliteitsniveau te bereiken moeten inrichting, beheer en handhaving worden afgestemd op het gebruik van die openbare ruimte. Op bepaalde plekken kan de kwaliteit verbeterd worden door intensiever beheer of stringenter handhaving (zie project 8). Op andere plekken kan beter het inrichtingsprofiel of de materiaaltoepassing aangepast worden om de gewenste kwaliteitsverhoging te bereiken. Gezien de verschillende functies en ruimtetypes in deze wijk kan daarbij niet uitgegaan worden van één standaard inrichtingsprincipe. Voor de nauwe straatjes in oude delen van de wijk moeten andere keuzes gemaakt worden dan voor de brede wegen in nieuwere wijkdelen. Speciale plekken of routes verdienen vanuit de inrichting van de openbare ruimte extra aandacht, zoals de herprofilering van de Maresingel (historische en recreatieve waarde) of van de Lage Rijndijk (verkeers- en winkelfunctie). Bij grootschalige herontwikkeling van deelgebieden, zoals bijvoorbeeld het EWR/Slachthuisgebied en het GeVuLei-terrein, zal de inrichting van de openbare ruimte nauwkeurig moeten aansluiten bij de wijze en de intensiteit van het gebruik en op het bijbehorende beheer/ onderhoudsniveau (zie project 8).

Project 10: Actieplan voor particuliere woningverbetering

Hoofddoel: II

Projectleider: Ronald Stokkel (dienst Bouwen en Wonen)

Looptijd: 1999-2001

Status: oriëntatiefase

In Groenord wordt binnenkort een intensief traject afgesloten om met steun van de overheid de kwaliteit van het particuliere woningbezit te verbeteren. Driekwart van de panden die voor verbetering in aanmerking kwamen, is in Groenord daadwerkelijk gerenoveerd. Een voorlopige schouw van de vooroorlogse voorraad in Noorderkwartier en De Kooi heeft opgeleverd, dat de bouwtechnische kwaliteit over het algemeen redelijk is. De indruk bestaat echter dat met name de kwaliteit van daken en achtergevels van particuliere panden minder goed is. Voorgesteld wordt om bij de particuliere panden die vraagtekens oproepen een aanvullend bouwtechnisch onderzoek te laten plaatsvinden, zodat een beter beeld van de kwaliteit van de particuliere voorraad en van de eventuele renovatiekosten ontstaat. Deze inventarisatie heeft tot doel om de reikwijdte, omvang en financiële gevolgen van een op te stellen actieplan vast te stellen.

Project 11: Herprofilering van de Willem de Zwijgerlaan

Hoofddoel: II

Projectleider: Piet Prud'homme (dienst Bouwen en Wonen)

Looptijd: 1999-2007

Status: oriëntatiefase

De Willem de Zwijgerlaan vormt een drukke verkeersader, die deel uitmaakt van de regionale verbindingroute tussen A4/A44.

In het structuurplan wordt deze route aangeduid als stedelijke boulevard. Het is de bedoeling dat in de toekomst een hoogwaardige openbaar vervoer-verbinding over de Willem de Zwijgerlaan zal lopen. Bij herinrichting dient in ieder geval een reservering voor een bus/tramverbinding te worden opgenomen. Vanuit de wijk gezien vormt de Willem de Zwijgerlaan vooral een ruimtelijke barrière, met name voor de bewoners van de Hoven en voor fietsers en voetgangers in noordzuid-richting (route: centrum/Merenwijk). Ook het Noorderpark is hierdoor voor de meeste wijkbewoners minder goed bereikbaar. Op korte termijn moeten het versleten wegdek en de verkeersregelinstanties worden vernieuwd. In het kader van de ontwikkeling van het gehele gebied rond de Willem de Zwijgerlaan wordt nagegaan of het haalbaar en wenselijk is om deze weg gedeeltelijk ondergronds te brengen of te ondertunnellen dan wel op een andere manier de barrièrewerking in de wijk op te lossen. De toekomstige aanpak van de Willem de Zwijgerlaan en van de omliggende deelgebieden hangen nauw met elkaar samen en zullen in samenhang met een hoog ambitieniveau worden uitgewerkt.

Project 12: deelgebied Suriname/Antillenstraat

Hoofddoel: II

Projectleider: Co Vrouwe (Woningstichting Ons Doel)

Looptijd: 1999-2004

Status: uitvoeringfase

Voor het deelgebied Suriname/Antillenstraat is een uitgebreid projectplan opgesteld door een werkgroep met medewerkers van WBV Ons Doel, bewonerscommissie, LWO, gemeente en het betrokken architectenbureau. Dit deelgebied wordt in het kader van het wijkontwikkelingsplan als eerste aangepakt en kan dan

ook als voorbeeld voor de integrale aanpak van andere deelgebieden gelden. De eerste fase is in uitvoering. De fysieke maatregelen behelzen onder andere een facelift voor de entreepartijen, compartimentering van de bergingen en upgrading van de colonnade. Daarnaast vinden bij alle bewoners in de flats huisbezoeken door studenten van de Hogeschool Leiden plaats onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van Ons Doel, Leidse Welzijnsorganisatie, Maatschappelijk Werk Leiden, stichting Dienstverlening, Sociale Zaken en Politie. Casemanagers vanuit de betrokken organisaties zorgen dat snel na de huisbezoeken de gewenste of noodzakelijke vervolgacties worden ondernomen (zie ook project 19). Het streven is om voor dit deelgebied als eerste in de Leiden het Keurmerk Veilig Wonen te behalen. Ter voorbereiding op de tweede fase van het project Suriname/Antillenstraat zijn onlangs enkele workshops met deskundigen gehouden, waarbij centraal staat op welke wijze de toekomstwaarde van het deelgebied vergroot kan worden.

Project 13: Uitbreiding winkelfunctie Kooiplein e.o.

Hoofddoel: II

Projectleider: Rutger Veldhuijzen-Van Zanten (dienst Bouwen en Wonen)

Looptijd: 2000-2007

Status: startfase

Het Kooiplein wordt momenteel geheel heringericht, waarbij de nieuwbouw van Albert Heijn met daarboven luxe appartementen een centrale plaats inneemt. In de lijn van de uitkomsten van het onderzoek door bureau Seinpost (project 4) zal worden nagegaan of het wenselijk en haalbaar is om het Kooiplein te ontwikkelen tot wijkwinkelcentrum voor Leiden Noord. De ontwikke-

lingsruimte kan eventueel gevonden worden aan de zuidkant van de Surinamestraat (Vrije School Rudolf Steiner) of aan de westkant van de Kooilaan (Het Spoorsteegje). Ook de politie heeft aangegeven de vestiging van een nieuw wijkbureau in dit deelgebied te overwegen.

Project 14: De Hoven

Hoofddoel: II

Projectleider: nog niet bekend

Looptijd: 2002-2007

Status: startfase

De woningbouwverenigingen De Sleutels en Zijl & Vliet hebben hun bezorgdheid uitgesproken over de verhuurbaarheid van De Hoven in de toekomst. De matige woontechnische kwaliteit in combinatie met een concentratie aan kansarme bewoners maakt de marktpositie van deze complexen zwak en zet de leefbaarheid onder druk. Door de relatief lage huren en de hoge druk op de woningmarkt zal er voorlopig nog vraag zijn naar deze flatwoningen, maar de toekomstwaarde van deze complexen is beperkt. De positie van De Hoven zal betrokken worden bij de gezamenlijke uitwerking van de aanpak voor de Willem de Zwijgerlaan e.o. Binnen deze gemeenschappelijke kaders zullen beide woningbouwverenigingen een integraal herstructureringsplan voor De Hoven opstellen.

Project 15: deelgebied Van Hogendorpstraat e.o.

Hoofddoel: II

Projectleider: Ronald Laman (Woningbouwvereniging Leiden)

Looptijd: 1999-2004

Status: oriëntatiefase

Woningbouwvereniging Leiden (WBL) heeft opnieuw de bouwtechnische kwaliteit en de toekomstwaarde beoordeeld van de woningen aan de Van Hogendorpstraat e.o. Er is sprake van aanzienlijke funderingsschade en de woontechnische kwaliteit van deze woningen is laag. Vanuit bouwtechnisch en financieel perspectief is het volgens de woningbouwvereniging dan ook niet haalbaar om deze woningen te renoveren. Gezien de strategische ligging van dit deelgebied tussen de Willem de Zwijgerlaan en het EWR/Slachthuisterrein, zal herontwikkeling van dit deelgebied onderdeel uitmaken van de gezamenlijke uitwerking voor de Willem de Zwijgerlaan e.o.

Project 16: EWR/Slachthuisgebied

Hoofddoel: I en II

Projectleider: Linda van Mourik (dienst Bouwen en Wonen)

Looptijd: 2000-2005

Status: oriëntatiefase

Het EWR/Slachthuisterrein is de grootste binnenstedelijke VINEX-lokatie in Leiden. Momenteel worden de oude opstallen van het Slachthuis gesloopt (met uitzondering van de beide poortgebouwen), waarna de bodemsanering van het EWR-terrein in gang gezet kan worden. De saneringsopgave hangt nauw samen met de functionele inrichting van dit gebied. Hoewel er in het verleden al globale plannen zijn uitgewerkt voor de inrichting van dit deelgebied, is er nog geen definitief Programma van Eisen vastgesteld. Bij dit PvE dient rekening gehouden te worden met de verdere uitwerking van de Willem de Zwijgerlaan en de omliggende deelgebieden (winkelstructuur, woningdifferentiatie, groen, parkeren etc). Het is zonder meer duidelijk dat bij de ontwikkeling van deze lokatie een hoog ambitieniveau moet

worden gesteld. Ook hierbij zullen de eisen vanuit het Keurmerk Veilig Wonen toegepast worden.

Project 17: Groen- en recreatiegebied 'Tuin van Noord'

Hoofddoel: II en III

Projectleider: Carolien Schippers (dienst Cultuur en Educatie)

Looptijd: 1999-2005

Status: uitwerkingsfase

Leiden Noord is een dichtbebouwde wijk met relatief weinig ruimte en groen. Ten noorden van de Willem de Zwijgerlaan en De Hoven ligt een uitgestrekt groengebied, bestaande uit het Noorderpark, de schooltuinen, het sportpark Roodenburg en het volkstuintencomplex Ons Buiten. Op dit moment wordt het park slechts weinig gebruikt door bewoners van Noord, behalve door de leden van voetbalvereniging Roodenburg en de bezitters van een volkstuin. Dit heeft te maken met onder andere de inrichting, het beheer/toezicht en de ontsluiting van dit groengebied. In het kader van het wijkontwikkelingsplan ligt er de uitdaging om de groene en recreatieve waarde van het gebied te vergroten. De voorgestelde herinrichting van het Noorderpark kan daarbij als eerste stap worden gezien. Daarnaast wordt in nauw overleg met betrokken organisaties een keuzemenu voor het gehele groengebied uitgewerkt, waarbij o.a. onderzocht wordt op welke wijze recreatief medegebruik van het sportpark en het volkstuintencomplex kan plaatsvinden.

Project 18: Versterking en verbreding van bewonerskader

Hoofddoel: III

Projectleider: Vincent Kokke (Leidse Welzijnsorganisatie)

Looptijd: 1999-2003

Status: oriëntatiefase

In de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord wordt regelmatig geconstateerd dat het voor de wijkcomité's lastig is om actieve bewoners te vinden. Het gevolg is dat veel werk telkens op de schouders van dezelfde mensen terechtkomt. Voor de toekomst van de wijk is het belangrijk om het actieve wijkkader de komende periode te versterken en bewoners meer te betrekken bij de ontwikkelingen in de wijk. In nauwe samenwerking met de wijkcomité's wordt bekeken op welke wijze een aantal initiatieven in de richting van de wijkbewoners kan worden genomen, waarbij de zelfstandige positie en de eigen verantwoordelijkheid van de wijkcomité's als uitgangspunt wordt genomen.

Project 19: Sociale activering via huisbezoeken

Hoofddoel: I en III

Projectleider: Manuelle Moens (Maatschappelijk Werk Leiden)

Looptijd: 1999-2003

Status: uitvoeringsfase

Bij het opzetten van specifieke projecten en diensten, die gericht zijn op maatschappelijke participatie en sociale activering is het vaak lastig om de beoogde doelgroep te bereiken. Rond het project Suriname/Antillenstraat is een gerichte aanpak via huisbezoeken ontwikkeld onder de naam 'Ons doel, meer samen'. Deze huisbezoeken worden gehouden door studenten van de

Hogeschool Holland. De begeleiding van de studenten en het verzorgen van de follow-up is in handen van een drietal case-managers vanuit Sociale Zaken, LWO en Maatschappelijk Werk. Hierdoor is het mogelijk om gelijktijdig fysieke en sociale maatregelen op complexniveau te treffen, waardoor de leefbaarheid op integrale wijze wordt verbeterd. Het ligt in de bedoeling om deze werkwijze in de toekomst ook bij de verbetering van andere complexen toe te passen.

Project 20: Woonzorg voor senioren en zorgbehoevenden

Hoofddoel: III

Projectleider: Cees Noort (Woningbouwvereniging Zijl en Vliet)

Looptijd: 2003-2007

Status: startfase

Eén van de grootste uitdagingen waar de woningbouwverenigingen momenteel voor staan, is de huidige woningvoorraad bruikbaar en aantrekkelijk te maken of te houden voor de doelgroepen ouderen, maar ook voor nieuwe groepen als voormalige instellingsbewoners.

Het huidige woningaanbod in Leiden Noord voldoet niet of nauwelijks aan de eisen die door deze groepen aan een woning en woonomgeving worden gesteld. Woningbouwvereniging Zijl en Vliet verkent de mogelijkheden om een deel van het bestaande woningbestand geschikt te maken voor senioren en zorgbehoevenden, met name op die locaties in de wijk met een goede voorzieningsstructuur (winkels, openbaar vervoer, zorgcirkels etc). In dit kader zoekt Zijl en Vliet samenwerking met zorgaanbieders en welzijnsinstellingen om specifieke zorgarrangementen te ontwikkelen. Aan dergelijke vormen van woonzorg zal in de toekomst grote behoefte bestaan.

Project 21: Bundeling van diensten in wijkservicecentrum

Hoofddoel: III

Projectleider: Dick Kerkdijk (dienst Cultuur en Educatie)

Looptijd: 2003-2005

Status: startfase

In de loop der jaren zijn in Leiden Noord vele initiatieven en projecten georganiseerd om de positie en het functioneren van de wijk(bewoners) te versterken. Het is noodzakelijk om de organisatie van de dienstverlening en de bijbehorende netwerken te herijken in het kader van de hoofddoelen van het wijkontwikkelingsplan. Hierbij zal ook de sociale regiefunctie duidelijk benoemd en ingevuld worden. Bovendien wordt de mogelijkheid verkend om de dienstverlening in Leiden Noord te concentreren in een wijkservicecentrum, waardoor de bereikbaarheid en herkenbaarheid voor de bewoners van Leiden Noord beter gewaarborgd wordt. Bovendien kan een wijkservicecentrum meer ruimte in de buurthuizen vrijmaken voor de sociale buurt- en ontmoetingsfuncties (zie ook project 22).

Op dit moment wordt veel van de beschikbare ruimte in de buurthuizen in beslag genomen door huisvesting van voorzieningen en projecten.

Project 22: Ruimte en activiteiten voor de jeugd

Hoofddoel: III

Projectleider: Vincent Kokke (Leidse Welzijnsorganisatie)

Looptijd: 1999-2010

Status: startfase

In de gesprekken met kinderen en jongeren in de wijk is duidelijk geworden dat er in de buurthuizen maar weinig fysieke ruimte en personele capaciteit voor de jeugd beschikbaar is. Daarnaast zijn er voor de jongeren te weinig plekken in de wijk waar ze elkaar kunnen ontmoeten. Het gaat hierbij om kinderen en jongeren in de leeftijd van 4 tot 16 jaar. Het is de bedoeling om bij herinrichting van speelplekken en pleintjes ook voor de jeugd weer meer ruimte in de wijk te creëren en hun betrokkenheid bij de leefomgeving te vergroten. Dit kan bijvoorbeeld door het oprichten van een jongerenplatform in de wijk, maar ook door gebruik te maken van technologie en media, die meer op jongeren gericht zijn. Daarnaast is het van belang dat Leiden Noord ook aantrekkelijk wordt voor jongeren. Dit kan met name door voor de jongeren meer activiteiten te verzorgen op het gebied van sport en cultuur. Zo wil voetbalvereniging Roodenburg meer een wijkfunctie gaan vervullen: op het voetbalterrein worden, in samenwerking met de LWO, regelmatig activiteiten georganiseerd voor jongeren in de wijk. Dergelijke initiatieven zullen meer gestimuleerd worden. Uiteindelijk is het van belang dat er een structureel activiteitenaanbod voor de jeugd wordt aangeboden.

Project 23: Vergroten sociale veiligheid en toezicht

Hoofddoel: II en III

Projectleider: Jan Geijsman en Dirk Elissen (politiewijkteam Noord)

Looptijd: 1999-2005

Status: uitwerkingsfase

Sociale veiligheid is één van de belangrijke thema's die door bewoners van Leiden Noord naar voren zijn gebracht. In de bele-

ving van veel bewoners gaat het vaak niet eens om feitelijk slachtofferschap, maar veel meer om het gevoel van onveiligheid: de angst om alleen over straat te gaan, de deur open te doen of iemand aan te spreken. Dit soort gevoelens worden sterker naarmate buurtbewoners elkaar minder goed kennen en de woonomgeving verloedert. De aanpak van woningen, woongebouw en woonomgeving in Leiden Noord zal voortaan zoveel mogelijk worden getoetst aan de eisen van het Keurmerk Veilig Wonen. Aanvullend toezicht op kwetsbare plekken, zoals in het Noorderpark en het Kooipark, bij het winkelcentrum en rond de scholen, is gewenst. Daarnaast zal meer aandacht worden besteed aan de verhouding tussen de groeiende groep allochtone jongeren en de overwegend autochtone oudere bewoners. Vooral de sociale samenhang, de mentaliteit en de verdraagzaamheid moet worden versterkt. Scholen, buurthuizen, verenigingen, winkeliers, maar vooral ook ouders en jongeren zelf hebben hierbij elk hun eigen verantwoordelijkheid. Het project zal hier verder invulling aan moeten geven.

Vervolgtraject

Uit de beschrijving van het werkprogramma blijkt duidelijk dat de projecten zich in heel verschillende fasen bevinden. Sommige projecten staan al op de rand van uitvoering, terwijl andere projecten de ideefase nog nauwelijks ontstegen zijn. Gedurende de komende jaren zal blijken dat voorbereiding en uitvoering van projecten hun eigen dynamiek kennen en niet altijd het vooraf omschreven traject volgen. Bovendien zullen zich ook nieuwe kansen en ontwikkelingen voordoen, die aanleiding zullen zijn tot bijstelling van het werkprogramma of van specifieke projecten.

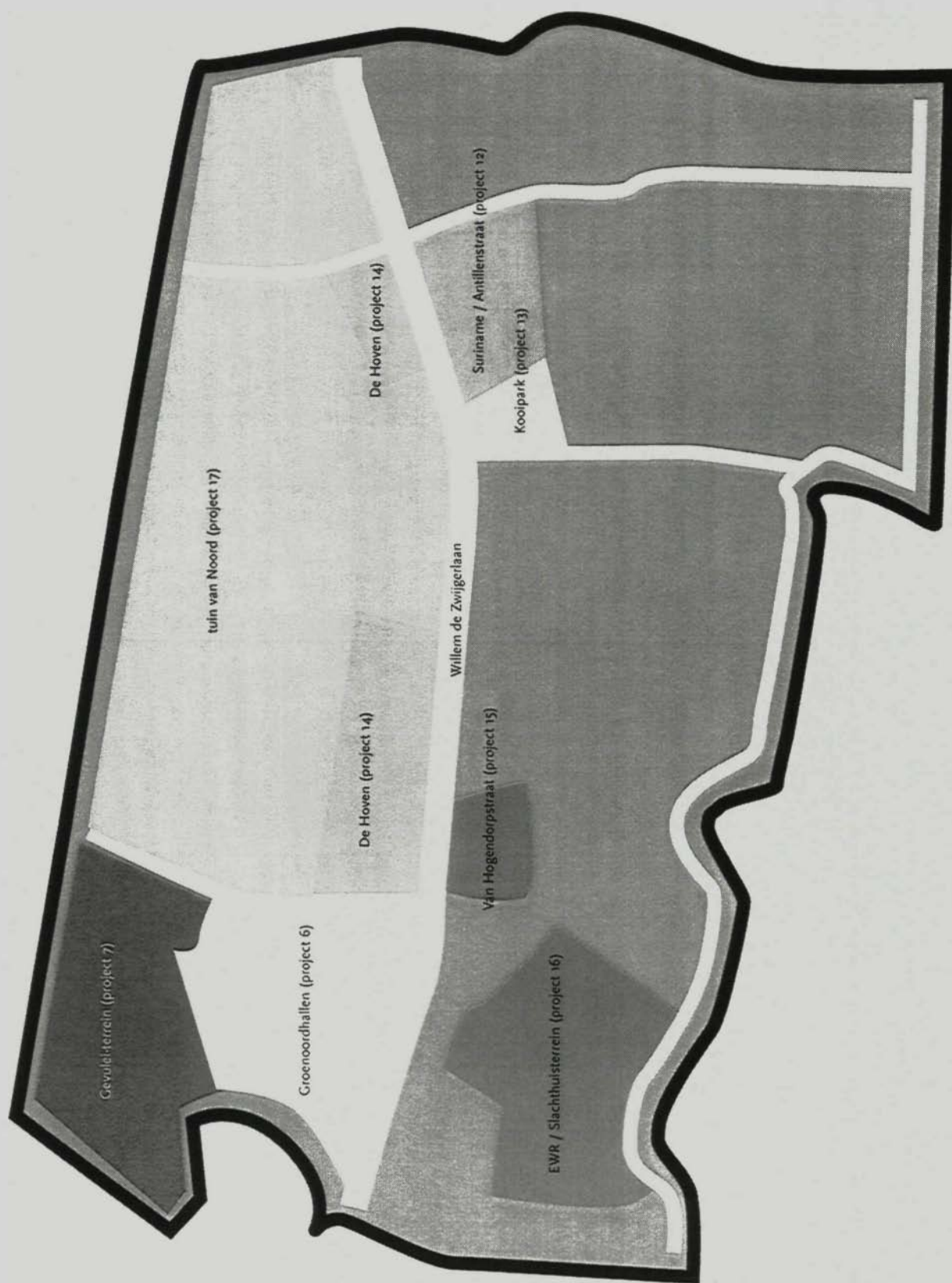
Bij het opstellen van het werkprogramma is vastgesteld dat de fysiek/ ruimtelijke uitwerking van de aanpak voor de Willem de Zwijgerlaan en voor de aangrenzende deelgebieden in nauwe samenhang en met een hoog ambitieniveau dient plaats te vinden. Het gaat hierbij om de volgende projecten: Willem de Zwijgerlaan (project 11), Suriname/Antillenstraat (project 12), Kooiplein (project 13), De Hoven (project 14), Van Hogendorpstraat e.o. (project 15), EWR/Slachthuisterrein (project 16), Groenordhallenterrein (project 6), GeVuLei-terrein e.o. (project 7) en Tuin van Noord (project 17).

De stuurgroep heeft in de vergadering van 23 april 1999 de volgende randvoorwaarden voor deze fysiek/ruimtelijke uitwerking vastgesteld:

- a de uitwerking moet een ruimtelijke eenheid tussen de verschillende deelgebieden rond de Willem de Zwijgerlaan tot stand brengen, met name tussen Noorderkwartier en De Hoven;
- b de uitwerking moet binnen de wijk een oplossing bieden voor het opheffen van de barrièrewerking van de Willem de Zwijgerlaan;
- c de uitwerking moet aansluiten bij de afspraken over de herstructureringsopgave, zoals die in de toekomstvisie LN-2010 is opgenomen;
- d de uitwerking moet voldoen aan de eisen, die met de verkeersfunctie van de Willem

de Zwijgerlaan samenhangen (doorstroming, bestemmingsverkeer, openbaar vervoer, verkeersveiligheid);

- e de uitwerking moet plaatsvinden door een samenwerkingsverband van betrokken partijen (gemeente, corporaties, marktpartijen e.a.) en leiden tot een gezamenlijk investeringsmodel voor het gebied.
- f de uitwerking moet in overleg met de wijk en met betrokken bewonerscommissies/ondernemers tot stand komen.
- g de uitwerking dient binnen vier maanden na bestuurlijke vaststelling van het wijk-ontwikkelingsplan gereed te zijn (uiterlijk: 1 oktober 1999)

6 Organisatie en financiering

Projectorganisatie

Na de bestuurlijke vaststelling van het wijkontwikkelingsplan voor Leiden Noord, komt het zwaartepunt te liggen bij het voorbereiden en uitvoeren van concrete projecten. Voor vrijwel alle projectopdrachten uit het werkprogramma zijn inmiddels projectleiders aangewezen vanuit de coördinerende dienst of instelling. Deze projectleiders zijn verantwoordelijk om de projectopdrachten uit te werken in een projectplan, dat ter besluitvorming aan de stuurgroep wordt voorgelegd. Voor een aantal projecten zijn inmiddels projectgroepen ingesteld, waaraan verschillende betrokken organisaties deelnemen. De projectleiders zullen aangeven op welke wijze bewoners en belanghebbenden uit Leiden Noord worden betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van projecten. De werkwijze en organisatie zal immers per project verschillend zijn. In elk geval zal de integrale en interactieve manier van werken ook in de vervolgfase centraal blijven staan.

Aangezien de financiering en de coördinatie van projecten zich in handen van verschillende organisaties bevindt, is het noodzakelijk om de stuurgroep in stand te houden. Ook na de beoordeling van de projectplannen, blijft voor de betrokken organisaties noodzakelijk om gezamenlijk de voortgang te bewaken en de gekozen aanpak periodiek te herijken en zonodig bij te stellen. De vergaderfrequentie van de stuurgroep zal waarschijnlijk teruggebracht worden naar ongeveer vier keer per jaar. De bedoeling is om na de formele besluitvorming over het wijkontwikkelingsplan opnieuw een overeenkomst tussen de samenwerkende organisaties te sluiten, waarin afspraken worden vastgelegd rond de uitvoering van dit plan. Met de wijkgroep Sociale Vernieuwing Leiden Noord zullen opnieuw afspraken worden gemaakt over de wijze waarop deze de advies- en klankbordfunctie in de komende jaren het beste kan vervullen. De organisatie en financiering van het projectbureau LN-2010 zal eveneens in deze overeenkomst moeten worden geregeld. Het is de bedoeling om de nieuwe samenwerkingsovereenkomst uiterlijk in september 1999 te ondertekenen.

Financiering

Het is duidelijk dat de ambities en de uitwerking van het wijkontwikkelingsplan voor Leiden Noord grote investeringen van alle betrokken partijen zullen vergen. In dit stadium van uitwerking is er echter nog geen concreet inzicht te geven in de totale investeringsopgave. De aanpak van de Willem de Zwijgerlaan en de herstructurering van de woningvoorraad zullen hier een belangrijk bestanddeel van vormen. De stuurgroep heeft bij de opdracht tot verdere uitwerking van de aanpak voor de Willem de Zwijgerlaan e.o. als nadrukkelijke voorwaarde gesteld, dat betrokken partijen (gemeente, corporaties, marktpartijen e.a.) hiervoor een gezamenlijk investeringsmodel ontwikkelen.

Een deel van de onrendabele investering kan in aanmerking komen voor co-financiering vanuit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ministerie van VROM) en/of vanuit het Grotestedenbeleid (ministerie van BZK). De financiële middelen tot 2003/2005 worden aan Leiden toegekend op basis van een toetsing door het rijk van de Stadsvisie 2010 en het bijbehorende Meerjaren Ontwikkelings Programma. Deze beide documenten moeten voor 1 november 1999 bij het rijk worden ingediend, zodat hierover nog voor het jaar 2000 besluitvorming kan plaatsvinden. In de tussentijd kan worden nagegaan in hoeverre projecten voor Leiden Noord uit het werkprogramma LN-2010 aansluiten bij de financiële programma's uit het stedelijke Meerjaren - OntwikkelingsProgramma.

